

off season (Agosti, 2022)

toho nám předání už před odchodem třeba sít
odhládnout (za hostů dobojů) pro každou telefonate
už první linka do maloměstské operace
zároveň vždy přesně zapadne
ale zároveň přeme zatvořených úst: přebírat

na před nami hladobné župa, každou hodinu
doprava už astor nové křehké udolnici
užletnou lodou Blue Star

nakrmita polodivoké zvieratá a merličky, už
už klíčová dílna do kostela Agios Nikolaos
vonia se do vlného modlitebného uhlenu

(nakrmit)

more ich neodltnet, omša začne o piatej
opu Blue Star ferry o pol tiekej

Rukopis+

hela pre spekulácie a pohľady, naše ústa
sa naháňa haspamiť: pštar Pireus, BRANA P.
boudene ich útat s mison sym a dychtign'm.
žobronieim o odrobinky a hlt vlna, iba jaterá p
v hbolej kostre ostrova s křivitou slanou / volou

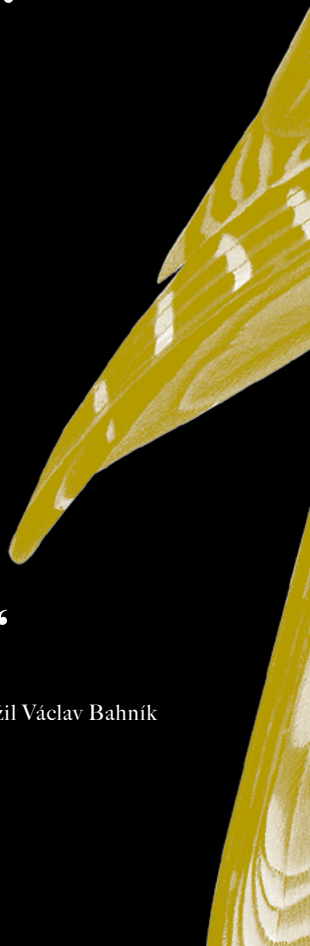
pijnice dšd a uctov same sebe dovmitra
rephasae a nezajmúri

(alu' sceneniz posunú od detstom
7 potlace akusick)

Agios Nikolaos
Agosti, Attica

Kdos četl Ezopovi
špatné dílo své,
v němž jako hlupák
vychloubal se nemírně.
Čhtěl poznat názor
starcův, proto zeptal se:
„Zdá se ti domýšlivé,
co jsem napsal zde?
Či věřím marně v sílu
svého nadání?“
Tím pramizerným
škvárem zcela udolán,
dí Ezop: „Že se
chválíš, plně schvaluji.
Vždyť odjinud se
chvály nikdy nedočkáš.“

Ezop a spisovatel Phaedrovy bajky Přeložil Václav Bahník

Editorial

-wetz

ZIMA JIŽ JEST KONEC VZALA...

...fiala se ukázala v koruně trávníku. V nekonečných plochách pučících větví bublají a mlaskají špaček. Modřence zaplavují zahradu a nejnovější špaček, který se před hodinou vylíhl z kukly a vypadá jako vyfouknutý z těžkého začouzeného skla se zlatým kropením, v nich nevěřícně čeká, jestli mu ještě někde něco nevyraší. A taky že jo! Šošolka – červená jako temeno vánočního františka! Ale chyba, a veliká! Byl to jenom kratičký tulipán, co zrovna vyjel z hlíny, rovnou rozkvetlý. Když se špaček lekne a hne, tulipán stojí dál, v těch svých palmových listech, jak už to tak umí.

Bereme menší košíky a papírové sáčky a vyrážíme na velikonoční zdobněliny. Nejdřív to nevypadá na bůhvíjaké úspěchy, ale vzadu u plotu už rostou. Pentlička, větříček zefyříček, stehlíček, lesíček, háječek, Ježíšek ukřížovanék, lístek a hlásek a hřebíčkový divadýlko – za malou chvíli máme pytlíky plné.

Přejeme dobré počtení (počteníčko se zapovídá – to už je vážně příliš!) v *Rukopise+* číslo sedm a nezapomínejte, že spisovatel má hledat ve slovnících! Ne proto, aby našel slovo, které frkne do rozepsané povídky nebo elegie, ale proto, aby jej při listování ve slovníku napadlo slovo, které vůbec nehledal a jež jeho rozepsanou povídku nebo elegii nasměruje do míst, která neplánoval. Ani si ty kraje neuměl představit! Když u toho neztratí hlavu a navíc bude něžný, napíše něco fakt zeleného.

Alleluja! Salve a vale!

Obsah

Editorial

1 **-wetz**

Fejeton

7 **Petr Borkovec Kassel**

Pozorování vodopádu Psaní o psaní

13 **Gerhard Rühm**
O naučitelnosti literatury

Přeložil Daniel Soukup

17 **I Kjubo Z Malých próz Bílého oblaku**

Přeložila Miriam Löwensteinová

21 **Marek Prahl**
Jazyková poradna na Zelený čtvrtek
ANEB Dějiny slov nelze odtrhovati od dějin věci

27 **Jakub Řehák**
Grébovka ANEB Souboj parků
(Příspěvek k tajné geografii)

31 **Petr Borkovec**
Nikde, nikde, prostě všude
(Září Adama Zagajewského)

35 **Dominika Moravčíková**
Autorstvo a autorita v literárnej komunitě

Pochopit a umět Psaní o překládání

43 **Helena Honcoopová**
Překlad jako vír

57 **Petr Borkovec Helena Honcoopová**

Rukopisy mají uši O knihách, knihovnách,
redakcích, archivech a veřejných čteních

63 **Alena Zemančíková**
Jak asi chutná angrešťový páj?

V zrcadle s pěkným rámem Povídky o psaní

75 **Michal Šanda**
Otázka (Preparovaná povídka)

STUDIO IN THE DISTANT FORESTS
PRAGUE SCHOOL OF CREATIVE COMMUNICATION

81 **Devon Wootten** ÚVOD

BÁSNĚ A PRÓZY

82 **Sophie Picchulek**

92 **Mariana Borges**

106 **Rebecca Krajcova**

117 **Aung Min Khant Kyaw**

Dílna Studenti, absolventi, učitelé

127 **Martin Praslička**
Niečo sa tam pohlo (19. verzia)

137 **Vesna Tvrčković (Evans)**
Ze strachu

149 **Petr Borkovec**
Jeden venkovní kurz poezie a krátké prózy

160 **Summary**

Německá spisovatelka Christine Brücknerová a její manžel, taky spisovatel, Otto Heinrich Kühner mě pozvali do svého domku v Kasselu, abych tu prožil jeden říjen. A k pozvání připojili fotografie, na kterých jsem uviděl, že jejich domek je zepředu i zezadu zarostlý levandulí a malými růžemi a že v zahrádce stojí socha nymfy, která jde do vody. Nebo z vody. Napsal jsem, že děkuju a že přijedu.

Když jsem do Kasselu dorazil, přišlo a Christine i Otto byli už po smrti. Zemřeli skoro současně. Jejich domek zarůstal levandulí o něco víc než na fotce, ale jinak se nic nezměnilo. Mečem jsem si proklestil cestu a vchod, otevřel dveře a posadil se do Christinina křesla, počítač si otevřel na Ottově psacím stole a do Christinina nebo Ottova hrnku si uvařil kávu. Nikdo se tu od jejich smrti ničeho nedotkl. Všude kolem mě ležely knihy, které napsali (některé spolu), a ze všech stěn a říms se ke mně obracely jejich společné fotografie.

Domek byl skromný, tři malé pokoje s knihovnami, nejjednoduššími pohovkami a pracovními stoly. Jediné, za co se tady kdy utrácelo – pomyslel jsem si – byly stolní lampy, aby bylo vidět na psaní. Seděl jsem v tom a vybavil se mi jiný slavný pár, který pracoval a umřel spolu a často se fotografoval a filmoval. Vulkanologové Maurice a Katia Krafftovi, kteří zkoumali sopky při erupci tak zblízka, až je jedna japonská spolkla. Kdysi jsem viděl dokumentární film o jejich práci a životě a zapamatoval si ty nejskromnější příbytky, které si zařizovali pod činnými sopkami. Život naplněný odvážnou a vážnou prací s lehkostí odhazoval všechno nepotřebné. A nezbytné věci, které zůstávaly, se podobaly klidným, radostným a krásným tvářím svých uživatelů!

Já vím, že Christine a Otto nemuseli k sopce, aby dokázali něco napsat. Až k sopce některé věci nedoneseš! Ale jejich domek v Kasselu se strohým pracovním pod vulká-

ny podobal. A spisovatelé se podobali průzkumníkům obživlých sopek. Jen v okně do zahrady stála ta nymfa a déšť na ni lepil skomírající dubové listí.

Tady v Kasselu roste vůbec hodně dubů, o nichž snili klasicistní a romantičtí zahradníci i Joseph Beuys a které teď v říjnu opadávají. Jejich listy obvykle na cestě k zemi čeká nějaký altánek, obnovená kašna, stará nebo nová socha anebo náhrobní andělíček. A když se odpoledne objeví slunce a posvítí si na smutečního anděla, co často rozjímá blízko rušné vozovky – protože válečné bombardování, které Kassel skoro srovnalo se zemí, a nesnadná rekonstrukce města jsou na každém kroku patrné – je melancholie to nejsnesitelnější, co člověka obklopí. Jeden takový andílek hlídá hrob Lotty Amálie, sestřičky bratří Grimmů. Hrob na ulici! Skoro jsem o něj zakopl! O černé křídýlko anděla na náhrobku zleva škrtají auta a těsně napravo se po chodníku vleče pohřební průvod s bubínky a s transparenty „Lockdown sofort beenden“ a „Masken spaden unseren Kindern“ a nese figurínu mrtvé dvanáctileté dívky zabalené v rubáši ušitém z roušek a respirátorů.

Kam až padá dubový list v Kasselu, pokud ho nezastaví okraj vyschlé fontány, na kterou vrčí kamenný lev? Když ho nezarazí alabastrové rameno Flory nebo Háda, kteří stráží oranžerii s trávnikem tak rozlehlým a tak pěstěným, že vypadá, jako by se skládal z leštěných malachitových dlaždic? Když ho vítr neupustí do okapu Humboldtovy škeblové restaurace?

Kam míří ta smuteční demonstrace? K muzeu smrti, v němž se koná příležitostná výstava věnovaná sebevraždě!

Nepřidávám se dnes k dubovému listu ani k průvodu, nejdu tam s nimi, i když vím, že v kasselském muzeu smrti, umírání, pohřbívání a truchlení pouštějí filmy a ukazují obrazy a předměty, které dokořán otevírají desítky dveří, které jsou už dlouho pootevřené, ale já si ani nevšiml, že se ve stěnách kolem mě nacházejí.

Vrátím se do domku po mrtvých manželích.

Cestou ale udělám malou odbočku.

Půjdu se podívat do těch strmých teras, jimž tady v Kasselu říkají Weinberg. Otevřená stará brána, kudy se na Weinberg vchází a za níž stoupá několik schodišť obklopených záhony, které jsem nejdříve považoval za starý hřbi-

to, se nachází – jako ten anděl Lotty Grimmové – v tak podivně těsné blízkosti rušné vozovky, že to vypadalo jako chyba. Ačkoli jsem místo spatřil jen párkrát na několik vteřin z tramvaje, když sjížděla kolem skály a hradebních teras zachovalé části starého města a právě tady nabírala rychlost, nebylo možné si ho nepovšimnout. Kvůli jeho nemožnosti, nešikovnosti. První můj dojem byl myslím ten, že bránu kvůli stavbě silnice bez rozmyšlení posunuli. To přetržení mi připadalo až bláznivé (nevím, jak to říct lépe). Padlé na hlavu. Viděl jsem ale také okamžitě, že branou je dobře možné vejít snadno, že k ní přes všechny nesnáze vede nenápadný chodník a všiml jsem si, že v lákavé a klidné zeleni, do níž vedla a která se už zbarvovala, tam mezi břečťanem a diviznami zarostlými zdmi a na vyhlídkách obrácených k slunci nikdo není.

Chce se mi tam.

Psaní o psaní

Pozorování vodopádu

Literatura je přesně tak málo a přesně tak dobře naučitelná jako hudba a výtvarné umění. Naučitelné samozřejmě není nadání. To je předpoklad.

Nejdříve je ovšem třeba položit otázku, co se rozumí literaturou. Existuje věcná literatura, žurnalistika, dobrodružná a zábavná literatura, a existuje básnictví. Pokud se tato instituce výslovně nazývá „Básnická akademie“ (*schule für dichtung*), řeč je patrně o oblasti literatury, umění, tedy básnictví. A pro něj platí pravidla hovorového a spisovného jazyka jen omezeně, jelikož se zde jedná především o estetické vynalézání. Materiál, psaný a mluvený jazyk – zásadní rozlišení, s nímž přišel již lingvista de Saussure –, má v básnictví sotva menší konstitutivní význam než sémantický rozměr řeči. V básnictví se obě dimenze navzájem podmiňují v mnohem vyšší míře než ve funkční věcné či spotřební literatuře, jejichž cílem je co nejpřímočařejší sdělení (noviny) či fabulující zábava. Básník s jazykem nezachází pragmaticky, účelově, nýbrž poeticky, tedy umělecky. Pojem jazyka jakožto materiálu pak do značné míry odpovídá situaci v hudbě či výtvarném umění, poukazuje na v zásadě autonomní, svézákonné zacházení s materiálem. Hudebníci a výtvarníci se již dávno osvobodili od konvencí omezujících jejich hledání. Malíř, který dnes maluje portrét, se rozhodně nemusí omezovat na fotografickou podobnost – jedině pokud maluje na zakázku, třeba na ulici, a musí se proto přizpůsobovat vkusu a přáním svého penězodárce. V malířství se ovšem taková činnost pokládá za dosti méněcennou. Naproti tomu nekonvenční básník si musí často nechat položit umělecky znevažující otázku: „Pro koho vlastně píšete?“ nebo vyslechnout pohrdlivou poznámku: „Vždyť je to nesrozumitelné,“ jelikož „kritickým“ kritériem je pravidelný, účelový běžný jazyk. Průměrný konzument literaturu dosud posuzuje především, ne-li

výlučně, podle jejího sdělení, a i to stále chápe z konvenčních hledisek.

Naučitelné na literatuře jsou – jako v hudbě či výtvarném umění – materiální zkušenosti a postupy, otázky formy, o nichž pojednává poetika, lingvistické a jazykové psychologické aspekty, přesahy k sousedním uměním, mezikulturní srovnávací poetika a – což mi připadá obzvláště důležité – kritické vyrovnávání se s poetickými tendencemi a tradicemi.

Člověk žije jen v relativně malé míře z vlastních zkušeností a výtvarných, mnohem víc však z tradovaných, k nimž, jak je známo, patří už sama řeč a písmo. Bez minulosti, bez neustálého zpřítomňování minulého není kultura myslitelná. Živoucí kultura je takřkajíc ustavičné zpracovávání minulosti. Znalost tradic – i pokud se chceme postavit proti nim – je pro určení vlastní pozice nepostradatelná. Člověk je v každém ohledu vyspělá bytost, jež by byla bez dějin nemyslitelná. Neznat vlastní minulost znamená neznat sebe sama, nemít žádné stanovisko, jelikož bez značek se nelze orientovat.

Důkladná znalost dějin literatury by proto pro každého „literáta“ měla být samozřejmostí. Hudebník, který neví, kdo je Georg Friedrich Händel nebo Giacomo Meyerbeer, by se – a nejen mezi svými kolegy – zesměšnil. Pro literáty, kteří podobně nevědí, kdo je Daniel Casper von Lohenstein nebo Zacharias Werner, to podle všeho bohužel neplatí. Možná to souvisí s tím, že každý, kdo trochu zná dopravní předpisy jazyka, se domnívá, že s ním dovede zacházet také básnický, i pokud jen vpravuje deníkové duševní výpotky do lámaných veršů. Nikde v umění není bezostyšná neznalost řemesla a dějin rozšířenější než mezi takzvanými literáty. Neméně špatné je, že tato neznalost se rozšiřuje i na ony současné tendence v básnictví, které nepředstavují povrchní komerční literaturu.

Nebezpečí pro jakoukoli „básnickou akademii“ proto leží především v možné závažné neinformovanosti a související úzkoprsosti samotných vyučujících. Je třeba se obávat, že ignorance jakožto rozšířené zlo už vůbec není nápadná, jelikož jde o zcela běžný jev. Ještě jedno srovnání s hudebníky, skladateli, tentokrát vztažené na přítomnost: pokud by nevěděli, kdo je Anton Webern nebo Edgar

Varèse, byli by pokládáni za neprofesionální; literátům, básníkům sotvakdo bude mít za zlé, když nevědí nic o Augustu Strammovi či Walteru Sernerovi, ba když dokonce ani neznají jejich jména. Jsou to z větší části konformisté, kteří se řídí podle běžné soudobé literární produkce, jejich měřítkem je tržní hodnota. V tom se neliší od těch, kdo se orientují podle žebříčků bestsellerů, a na něž proto lecjaký hlubokomyslný ukázkový básník hledí úkosem. Takové typy v roli učitelů by jen předaly vlastní předsudky svým následovníkům a reprodukovaly svou omezenost. Nedomáhali by studujícího dovést ani k vlastnímu předmětu studia, ale jen by ho utvrdili v jeho plytkostech, jeho způsob psaní by rutinérsky uhladili, jeho záměry přenačili podle toho, co zabírá na šosácké kritiky, a tedy i na přinejlepším polovzdělané čtenářské publikum: mainstreamová literatura pro trh. Přesně to však rozhodně nemůže být úkolem náročného umění. Umění, pokud nechce sloužit pouze zábavě – což je, pokud se to děje otevřeně, bezpochyby legitimní – tedy vyšší umění je totiž způsob, jak se vypořádávat s duchovními problémy a zároveň s jejich zprostředkováním, přičemž zprostředkováním zde není míněno pouze sdělení, ale také médium samotné, estetický materiál sdělení. Marshall McLuhan vyslovil často citovanou větu: „The medium is the message,“ přičemž pod *message* zaznívá i *message*, tedy smyslová část sdělení. Umění ze své podstaty také zcitlivuje smysly. Už proto nemůže být prokonzumní, bezproblémovou kulisou, ale snaží se zbystřit, reaktivovat smyslové orgány otupělé každodenností. To lze provést jen rušením, vyrušováním. Náročné umění je z definice nepohodlné, protože nepohodlné je pro průměrného občana i aktivní myšlení. Ten svou pochybnou, předsudečnou sebejistotu opírá o předžvýkaná myšlenková klišé. Učit je rozbijet musí být v neposlední řadě úkolem každé skutečně efektivní „básnické akademie“.

Christian Ide Hintze a Dagmar Travnér (ed.):
Über die Lehr- und Lernbarkeit der Literatur
(Passagen Verlag, Vídeň 1993, s. 2–30).
Přeložil Daniel Soukup.

Gerhard Rühm (1930), rakouský básník, prozaik,
dramatik, hudební skladatel, výtvarník.

Z Malých próz Bílého oblaku I Kjubo

Ve snu jsem se ocitl v horách. Ztratil jsem se a došel k podivuhodně krásnému pavilonu v údolí. Zeptal jsem se člověka, který tu postával, kde to jsem, a on mi řekl, že u Pavilonu nesmrtelných. Znenadání příběhlo šest nebo sedm krásných dívek, vítalo mě a zvalo dovnitř. Vešel jsem a usadil se a ony mě žádaly, abych jim složil básně. A tak jsem zazpíval:

*Přiblížil jsem se k úkrytu nesmrtelných, zaskřípala
nefritová brána
a víly jak smaragdové múry se slétly mě přivítat.*

Nebyly s tím spokojené. Nechápal jsem, proč, tak jsem se pokusil pokračovat dalším dvojverším:

*Se zářícíma očima a lesklými zuby mě s úsměvem zdravily
a poprvé jsem pochopil, že víly sdílejí city smrtelníků.*

Potěšilo je to a chtěly po mně, abych se pustil do druhého čtyřverší. To už jsem odmítl a požádal je, abychom toho nechali. Ale jedna z nich nadnesla:

*To nejsou city smrtelných, co nás zaujalo,
to protože vás milujeme, jsme změnilly své zvyky.*

Rým ovšem neodpovídal tomu, který jsem použil já, protože jsem pravil: „Mohou božstva chybovat v rýmování?“

Jen co jsem to vyslovil, začal jsem se smát a tleskat a to mě probudilo. A pak jsem skutečně napsal to další čtyřverší.

Jenže to už jsem byl vzhůru.

Takže jsem jim zůstal dlužný a musím se tam vrátit.

Jednoho roku v polovině podzimu jsem se lodí vypravil do Jongpcho, tam přeplul řeku Naktonggang a zakotvil v Kjöntchanu. Noc byla ve své polovině. Měsíční světlo zářilo, vířilo ve skalách, zelené hory se odrážely ve vodě. Voda byla nádherně průzračná, takže když jsem se naklonil přes okraj loďky, mohl jsem spočítat vyskakující ryby a lezoucí kraby. Zůstal jsem v lodi, zíral s uspokojením kolem sebe, cítil se osvěžený na duši a očištěný na těle, natolik mimo tento svět, jako bych se ocitl v prostoru obývaném nesmrteľnými.

Kláster Jongwŏn stál u řeky. Mnich mě vyšel uvítat, povídali jsme si a já jsem složil dvě básně.

*Chladivá voda smácela můj krátký kabát,
průzračný proud řeky je modřejší než indigo.
Vrby předčí těch pět u Dao Qianovy brány,
hory jako u Yuqiangova moře.
Nebe a voda se mísí, až nevím, kde vlastně jsem,
pak mraky se zvednou a rozeznám zas východ od západu.
Uvážu na chvíli loď blízko hrbolaté písčiny
a mnich vyjde ze své poustevny.*

*Věčerní slunce ozářilo oblohu, já vyrazil jsem z Jongpcho,
za šera kotvím teď u Kjöntchanu.
Temné mraky překážíji zapadajícímu slunci,
divoké skály brání bláznivým vlnám.
Na podzim jsou vody čím dál chladnější,
kotviště v noci mrazivé.
Krajina jak nádherný obraz:
že myslím na ni jako na malovaný paraván.*

Ty verše jsem nepsal pečlivě, byl to jen okamžitý popud, přečť pochybuji, že vyhovují pravidlům.

Příštího rána jsem uvolnil loďku a nechal ji plout, plul jsem podél řeky směrem na východ. Když se den nachýlil, zakotvil jsem před klášterem Wõnhünga a noc strávil v lodi. Bylo ticho a všechno spalo. Jediný zvuk, který byl slyšet, bylo šplouchání ryb ve vodě. Položil jsem si hlavu na paži a na chvílku si zdříml, ale noc byla příliš chladná na to, abych spal dlouho. Slyšel jsem zpívat rybáře a vzdálené písňaly kupců. Nebe bylo bez mraků, voda jako sklo, písek a skály se bíle leskly, měsíc si pohrával se stíny na vlnkách, které se hrnuly k loďce. A před námi podivuhodné skály vyrážely tady a tam jako útočící medvědi nebo tygři. Uvolnil jsem si vlasy, lenošně jsem se nechal kolébat a vychutnával si potěšení z říční krajiny. O kolik lepší to bylo než trávit každý den v přepychovém nicnedělání mezi nalíčenými ženami zpívajícími v doprovodu fléten a citer! Složil jsem dvě básně:

*Modravé nebe uhání ke vzdáleným horám,
ten oblačný ostrov musí být země víl.
Růžové šupiny se topí pod vlnami,
bílá ptačí křídla čechrají mlhu.
Jak teče dál, pramen mění své jméno,
jak loďka pluje, hory mění své tvary.
Posílám pro víno do vesnice na pobřeží
a v zamýšlení upíjím z pohárku.*

*V noci jsem zakotvil u písečného břehu, u zelenavých skal.
Sedím a zpívám si pod stříškou, hladím svůj tenký vous.
Zářivá voda se jemně vzdouvá kolem kolébající se lodi.
Jasně kapky měsíčního světla mi dopadají na klobouk.
Spěchají zelenavé proudy k osamocené skále.
Když bílý mrak se rozdělí, objeví se malý vrchol.
Ani chvíli už nesnesu to skřípání písňaly.
Chci vidět jemné prsty probírat se loutnou.*

Po dlouhém zvažování jsem dospěl k závěru, že při psaní poezie existuje devět chyb.

1. Citovat mnoho jmen starých mistrů: náklad duchů.
 2. Vykrádat dobré myšlenky je špatné, i když to děláte správně: vykrádat špatné: nejapný lup.
 3. Zbůhdarma vybírat těžké rýmy: ohýbat příliš tuhý luk.
 4. Pokoušet se o rýmy nad rámec schopností: nadměrná opilost.
 5. Vyžívat se v obskurních znacích pro matení čtenářů: hloubení strouhy pro slepce.
 6. Silou si podrobovat nepoddajná slova: chuť ovládat druhé.
 7. Používat přespříliš hovorových slov: sněm křupanů.
 8. Rád kritizovat Konfucia a Mencia: opovrhování mudrci.
 9. Neprořezávat nadbytečné fráze: pole plné plevelé.
- Pokud se těchto chyb vyvarujete, můžete začít s poezií.

Z korejského originálu *Pägun sosöl* (白雲小説)
přeložila Miriam Löwensteinová.

Jazyková poradna na Zelený čtvrtek

ANEB Dějiny slov nelze odtrhovati od dějin věci

Marek Prahl

Dějiny slov nelze odtrhovati od dějin věci.

VLADIMÍR ŠMILAUER

VĚŘE Š.,

KTERÁ MĚ NAUČILA DESET PŘÍSLOVÍ O DĚLENÍ SLOV

A VROUCÍ MODLITBU K SLOPOSLEDU.

V kočičkách u řeky čekal rybář a proud. A ranní vítr kolem nich nesl červenou pramici, naloženou něčím, co rybář nemohl dobře rozeznat. Nutrie s mláďaty hospodařila mezi pokroucenými škumpami, které se drze uchytily mezi vrbičkami. Zvon z nedaleké suburbie zvonil jako o život, ale nikdo na jeho volání ani nezdvihl obočí. Kvetl planý tulipán. A supermarkety byly nacpané francouzskými ředkvičkami.

Tady na břehu, mezi proutky, mladými kopřivami, podezřelými chřesty a divokým tulipánem, jsem rozložil svou skromnou jazykovou poradnu. Tak jako každý všední den. Dnes ale máme Zelený čtvrtek – to bude řežba! A taky že jo. Telefon ve vrbičkách rachtal od samého rána. Jako ten kostelní zvon. Já ovšem své povinnosti nezanedbávám. Napil jsem se odvaru z libečku, který jsem si svařil v noci, a...

„Dobré ráno. Jazyková poradna k vašim službám.“

„Dobrý den, to jsem rád, že to berete. Poradil byste mi, prosím, jak správně skloňovat slovo „proutek“? Řekl jsem si, že se pokusím uplést velikonoční pomlázku, ale nevím, jak o ní před dětmi správně hovořit. A taky žena se ptá.“

„To je velice snadné. Děkuji za zavolání. Dětem je potřeba říkat pravdu. Proutek, bez proutku, k zelenému proutečku, koho co prut, pátým pádem můžete volat: vrbovej zelenej proutku!!!!, vo kom vo čem vo prutu, vo proutku, vohebnym proutečku, všecko dovoleno, s kým? no přece s proutkem, s proutečkem, tlustým i tenkým. Přejete si i plurál?“

„Prosím?“

„Jestli chcete také množné číslo?“

„Ano, ano. Potřebuji totiž, jak jsem říkal, celou pomlázku.“

„Pište si. Kdo co proutci, proutků, proutkům, proutci, vy proutci červený!, o proutkách je lépe mlčet, s jalovými proutkami proutkař třese od rána!“

„Děkuju mockrát a pěkné svátky.“

Sotva jsem tatínka s pomlázkou spláchnul libečkovým čajem, telefon hrkal zas.

„Říční jazyková poradna, dobré ráno. S čím vám mohu pomoci?“

„Dobré ráno. U aparátu Jůzová, osmdesát let. Omlouvám se, že vyrušuji. Mohl byste mi prosím sdělit, co to je *mazec*? Znamená to něco? Já se domnívám, že nikoliv. Péťa – vnuk, abyste rozuměl – takto nazývá můj velikonoční mazanec! A mě, s prominutím, rozčiluje, že ten hoch nemluví správně česky. Ale on si to nedá, moula, vymluvit! Proto vás obtěžuji. Je to hrůza, jak česká řeč upadá.“

„Dobré ráno, paní Jůzová. Dovolíte mi doplňující otázku? Nenazývá Péťa váš mazanec někdy také *faktmazec*?“

„Nazývá. Jak to víte?“

„A – s dovolením – neřekl vám váš vnuk, že jste „*hlásila*, že letos mazanec *nedáte*, ale nakonec jste ho *dala* – a je to *faktmazec*“?“

„Vy jste – s prominutím – úplně jasnovidec.“

„Pouze letité zkušenosti. Předpokládám, že mu chutná.“

„Komu?“

„Vašemu Péťovi.“

„Myslíte mazanec? A jak! Zadělávám na třetí!“

„Takže vám mohu poradit jedině: upečte i čtvrtý, aby vnuk měl po celé Velikonoce plná ústa a mluvil co možná nejméně. A věrte mi, Péťa vás má rád. Hezké svátky.“

„Aa... to je všechno?“

„Úplně. Nashledanou.“

Na řeku se hlučně snesl pár zamilovaných labutí. Malé nutrie přestaly údivem žvýkat a rybář v kočičkách poposedl. Skládka na opačném břehu jako by se zazelenala ještě víc. Někdy je zapotřebí, věrte mi, tazatele maličko krotit. Především proto, aby se dostalo na ostatní. V případě paní Jůzové jsem ale udělal chybu. Kdybych s tou roztomi-

lou stařenkou hovořil o něco déle, možná bych si ušetřil hovor, který následoval. Už podle podivného klapotu, kterým se telefon ozýval, jsem mohl tušit něco neblahého.

„Dobrý den. Jazyková poradna ve vrbičkách. Přejete si prosím?“

Na druhé straně jsem slyšel dýchání a popotahování, nakonec se tam někdo vysmrkal.

„Tady pobřežní jazyková poradna. Přejete si prosím?“ opakoval jsem.

„Vy mi musíte... dobrý den... poradit! Já jsem na vyloženým dně, úplným... absolutně netuším, co mám dělat. Nebo teda tuším, vlastně vim, ale nevím... proto volám... prosím vás...“

„Dobrý den. Mluvíte s jazykovou poradnou. Myslíte, že vám ve vaší situaci opravdu mohou být co platný?“

„Tak jestli ne tak... to je konec...“

„A máte nějakou otázku, která se týká českého jazyka?“

„Jo... nahráváte to?“

„Můžete být naprosto klidná. Naše jazyková poradna podléhá zpovědnímu tajemství.“

„Tak to jo, to jste mě uklidnil. Teď už jsem klidnější... A... nejste náky křesťanský todle...?“

„Co přesně myslíte?“

„No... křesťani... jako jestli nejste moc přísný, nebo tak něco...“

„Vůbec.“

„Tak... já bych potřebovala vědět, jestli se správně říká prohnala mu *kulku palici*, nebo *palici kulku*, anebo *kulkou palici*? Anebo *palici kulkou*?“

„Aha. No... obávám se, že všechny možnosti, které jste vyjmenovala, jsou správné.“

„Jako fakt? Vopravdu? To snad ani není možný!“

„Všechno správně, věřte mi. V případě použití slovesa *prohnat* lze lehce prohánět menší těleso mnohem větším, jako je například možné *kulku vystřelit do palice*. Anebo můžeme způsobit proniknutí něčeho něčím, třeba *prohnat palici kulkou*.“

„Všecko správně? Aspoň jednou jedinkrát v životě nemám smůlu na všecko... tak todle si ten Jidáš za klobouk nedá!“

„Pardon?“

„Jidáš jeden zrádnej a s nim ta jeho frajle jidášská!“

„Nerozumím přesně. Ale napadá mě, zda by nebylo vzhledem k blížícím se velikonočním svátkům a zradě Jidáše Iškariotského vhodnější prohánět kupříkladu *hřebík dlaní, dlaní hřebík, hřebíkem dlaň* či *dlaň hřebíkem*. Případně *kotník hřebem, hřebem kotník, kotníkem hřeb, hřeb kotníkem*?“

„Já mluvím vo tom svym Jidášovi, sýčákovi jednom proradnym, co neví, kam všude by ho strčil – a ne vo tom druhym!“

„Aha... jistě...,“ koktal jsem. „V každém případě platí, že můžete bez obav používat všechny varianty.“

„Hrozně moc vám děkuju... strašně, vopravdu. Použiju všechny čtyry, to vám slibuju... křivák jeden křivá...“

„Nashledanou.“

„Děkuju vám. Jste tak hrozně hodnej. Jsem vám strašně vděčná. Děkuju... fakt...“

„Nashledanou.“

Zavěsila.

Potřeboval jsem přestávku.

Vypil jsem libeček, který jsem měl na celý den, zapálil si cigaretu a zíral na řeku. Potom se mi udělalo špatně od žaludku, pak to zas přešlo a dostal jsem hlad. Vybalil jsem nádivku, ukousl si a zabalil ji zpátky do ubrousku. S plnou pusou česnekové nádivky jsem vykouřil druhou cigaretu. Mezitím dvakrát zahrčel telefon, ale nezvedl jsem ho. Do toho se spustil déšť. Protější břeh se rozsvítil jasnou zelenou barvou, jako by byl potažený řeřichou, co právě vykoukla z hlíny. Půl oblohy se zatáhlo a zvedl se z ní vítr a bičoval řeku tím deštěm. Ale bylo to spíš takové šolichání, hra – větrík a deštíček, mrholení a sprechování. Rybář si něco spravoval mezi modrozelenými čarami vrbových větví, přepršky a paprsků, které dál padaly a křížovaly se na světlé půlce. A tak jsem i já srovnal plech na stříšce poradny a kdoví proč se pokusil napodobit zpěv konipasa, co se chvíli motal kolem poradny a vypadal, jako by si něco důležitého rozmyšlel. A zrovna, když jsem vystřelil pro otevřený slovník, zapomenutý u kopřiv, do kterého trochu napršelo, zavržgal telefon.

„Dobrý den. Jazyková poradna, na kterou mrholí. S čím vám mohu pomoci?“

„Tady Martin. Příjmením Martin, aby nedošlo k omylu. Dobrý den. Chtěl bych se zeptat, jaký je původ slova *roucho*. A pokud by vám to nevadilo, nemám moc času. Jak bych to řekl – prostě to dost spěchá. Víte to?“

„Nevím, pane Martine,“ řekl jsem, „musím se podívat do slovníků.“

„A na jak dlouho to – s dovolením – odhadujete?“

„Vzhledem k tomu, že se domnívám, že původ slova *roucho* bude spíše nejasný, na pět až deset minut.“

„To by šlo,“ ozvalo se po kratičké pauze.

„Dobře,“ odpověděl jsem, „tak tedy chvílku, prosím.“

Položil jsem telefon a díval se z okna. Pořád mrholilo. Hladina řeky se podobala zelenému sklu. Zdálo se mi, jako by o ni, blíž k opačnému břehu, škrtl ledňáček – ale byla to nejspíš jen jedna z barevných skvrn, které putovaly v deštivém slunci. Popadl jsem osychající slovník a chvílku šustil stránkami nad telefonem a pak jím trásl ze strany na stranu, jako bych chtěl z jeho stránek vyklepat schované peníze.

„Haló, jste tam?“ ohlásil jsem se přesně po pěti minutách.

„Ano. Tak co? Máte?“

„Jak jsem říkal, původ slova je naprosto nejasný. Samé domněnky. Buď to celé nějak podivně souvisí s bohatými nevěstami a lodními náklady, které se dopravují – čili *ruší* – přes moře, aby si nevěsty měly co vzít pod svatební šaty. Taková spodnička z námořnického dovozu. Anebo slovo pochází od *rubáše*, plátna na mrtvolu. Což zase souvisí s rubem a lícem – kdysi se totiž, pane Martine, těla narozených zamotávala do neobrácených látek a těla zemřelých se balila do látek obrácených naruby. Lidský život byl jen jediné otočení plátna ze strany na stranu, a hotovo. Občas se, jak víme, našel někdo, kdo to plátýnko stihl obrátit ještě jednou nazpět.

Třetí možnost je ta, že slovo pochází z arabštiny, a to od bájného ptáka Rucha, k jehož pařátu se podle neméně bájně Šáhrazád čili Šeherezády, připoutal námořník Sindibád – a to bílou látkou, z níž byl umotán jeho turban. Od *Rucha* k *rouchu*! Tak jako od ucha k uchu!! To byl vtip. Jaký je původ ptačího jména *Ruch*, netuší ovšem nikdo. V tomto případě nemáme k dispozici dokonce ani domněnky. Čtvrtá – a poslední – teorie o původu slova *roucho* se nese, s pro-

minutím, ve zcela pohádkovém duchu a uvádí ji pouze jediný badatel. Chcete ji slyšet?“

Na druhém konci telefonu panovalo ticho. Kdy přesně se rozhostilo, bylo jasné úplně stejně jako původ slova *roucho*.

„Haló?“ řekl jsem pro jistotu a volnou rukou vrátil suchý slovník na policičku.

A hledíme, nad zelenou jazykovou poradnou už zase svítilo slunce a párek labutí se pletl rybáři do chytání.

Plim!

Grébovka ANEB Souboj parků

Příspěvek k tajné geografii Jakub Řehák

Průběh chůze se podobá průběhu básně. Při chůzi ke mně proudí obrazy a mysl spontánně vyplavuje věty a slova. Jít městem je stejně jako psát báseň. Toto je krátká báseň, jedna z mých každodenních procházek po blízkém parku. Neviděl jsem Grébovku růst, ale znám ji, mám k ní důvěrný, ambivalentní vztah. Grébovku kdosi uschoval mezi domy a jako koberec rozvinul z kopců Vinohrad. „Grébovka je falešná, našminkovaná,“ řekla mi jednou Dorotea, se kterou jsem se tady seznámil. Každý den stoupám do prudkého schodiště, které se zvedá k náhorní plošině nad vinicí. Míjím lisabonské domy v ulici Košická. Bílé domy pokojně rozjímající v ulici vedle prudkého svahu, jako by do Prahy ani nepatřily.

Když stoupám do schodů Grébovky, opisuji pohyb ne nepodobný pohybu plavidla ve zdymadle, které je vyzdviženo do plavební komory. Kolem mne proplouvá mohutný za oceánský parník nuselského údolí. Vane tu suchý vítr, který má okrově žlutou příchutě jako barva pískovcové masy, z níž je postavena nedaleká grotta. Samotná grotta je pro život Grébovky esenciální a i v mém životě hrála stěžejní roli. V parku se borovice vzpínají proti nebi. Praskot suchých větví, smůla ztuhle tekoucí po kmeni. Borovice je tajemný strom, který podněcuje obraznost. Smrk je banální a strohý, ale borovice dodává pražským zákoutím přímořský ráz. Toto město je mořem lidských hlasů, kroků a výkřiků, ale skutečné moře mu chybí. V Praze je nutné snít o jiných životech. Jako o nich sním já, když jdu Grébovkou, ale v hlavě, v bočním mozku mi při tom problikávají obrazy Folimanky. Jiného tajemného parku u Botiče, přes který přepadávají krátké mosty, a já si tu připadám jako v miniaturní, ztrouchnivělé maketě Petrohradu, co se brzy zřítí.

Folimanka ve svém jméně obsahuje šílenství. (Francouzsky „la folie“ – šílenství). Folimankou kráčeji hloučky

lidí a mají rozsvícené dlaně plné čerstvých nápojů. Uzavírají mezi sebou tajné úmluvy pod černými větvemi stromů a v letním žáru jim na temena dopadá rezavý prach. „Dokud se ve Folimance čepovalo halucinogenní pivo Ferdinand, zdály se mi dlouhé epické sny,“ řekla mi jednou Dorotea, která Folimanku také znala. „Ve snech jsem zažívala magická dobrodružství na nádražích a v dřevěných kůlnách.“ Ano. Nahořklé pivo Ferdinand nahradil banální Kozel a Plzeň. Dlouhé, výpravné, iniciační sny se odkládají.

Ve Folimance padají ořechy ke kotníkům rollercoaster girls. Bruslařky netuší, že v ořechu je zakletý můj mozek, který pomocí zrezivělých děrných štítků překládá do slov milostnou báseň plnou stesku po Dorotee. Jako Gurdžijev napsal balet *Souboj mágů*, který obsahoval esoterické pravdy jeho učení, tak já píšu *Souboj parků*, lucidní zprávu chodce o každodenních dobrodružstvích, které procházejí uchem jehly jeho vědomí a žhaví ho do běla jako prázdnou wordovskou stránku, na níž dopadají virtuální černá písmena.

Mám raději Folimanku, ale právě v Grébovce jsem jednoho večera potkal lišku, která se proměnila v ženu a jmenovala se Dorotea. Liška běžela po trávníku a huňatý ocas měla větší než tělo. Lišky jsou v Praze běžné, ale málokdy podstupují proměnu v lidskou bytost. Když se ke mně liška přiblížila, bál jsem se vztekliny a hrůzou zavíral oči, sotva jsem je však otevřel, stála přede mnou Dorotea. Normální Dorotea. Měla ráda písně Cat Stevense a vyráběla si záložky do knih. Myslel jsem na knihu Davida Garnetta *Dáma v lišku*. Tu knihu mi Dorotea darovala i se záložkou. Seděli jsme spolu na lavičce v parku a sledovali zaoceánský parník nuselského údolí. Pouštěli si z mobilu píseň *Father And Son* od Cata Stevense, vanul suchý žlutý vítr. Položila mi hlavu na rameno a já cítil, jak do mne proudí veškerá její jemnost.

Pokračuji ve své procházce kolem grotty. Připomíná Ideální palác listonoše Chevala, snovou stavbu, kterou vytesal do pískovce francouzský poštovní úředník stížený záchvatem metodického šílenství. Pískové masy grotty se mu vzdáleně podobají, ale čekají, až budou někým do-
tvořeny. Čekají na generální myšlenku. Na posedlost. Za zimních večerů nad grottou visí magnetická záře, která se každým okamžikem musí proměnit v nazelenalou auro-

ru, polární záři, ale nikdy to nenastane. V posledních minutách před tím než krajinu pohltí tma, je zázrak odčarován před očima. Dorotea se mnou byla chvíli a já na ni mám už jen vzpomínky: Nahmátl jsem v přítmí grotty její záda přes šaty a cítil, že jsou jen slupkou věcí mnohem křehčích. Dotkl jsem se Dorotey dlaní a zavřel rozechvěním oči. Když jsem je otevřel, proměnila se zpátky v lišku a odběhla pryč. Do Folimanky.

Pomalou vycházím z Grébovky a dál pokračuju Koperníkovou ulicí, kterou jsem si v duchu překřtil na *Ulici palácových převratů*, protože v ní stojí pyšné bílé vily obehnané bílými zdmi, které jednoho dne budou pokořeny. Ale to už je jiná báseň. Báseň, kterou jsem napsal během chůze dnes, byla o dvou parcích, které spolu bojovaly o mou i tvou přízeň, Doroteo. Dva parky, co se v mysli překrývají jak minulé životy. Pokládám tento příspěvek k tajné geografii k tvým nepřítomným nohám a doufám, že se jednoho dne vrátíš. Vždyť od doby, Doroteo, co jsi znovu získala liščí podobu a zmizela, každý den dochází k novému konci světa. Od té doby, nastalo velké vymírání. A já nevím, jak ho zastavit.

Nikde, nikde, prostě všude Září Adama Zagajewského Petr Borkovec

Adam Zagajewski
Září

PETRU KRÁLOVI

Byl jsem v Praze, hledal jsem dům
Vladimíra Holana,
dům-vězení, v němž strávil patnáct let.
(Myslel jsem si, že ho najdu bez potíží,
že povedou
mě kohouti a že starý kněz
v pečlivě zalátané sutaně řekne:
to tady žil básník a utrpení tu spalo
jako toulavá kočka, co se jednou týdně
schová
v rukávě kožichu.)
Světlo už bylo podzimní
a slunce zlehka uražené. Září líbalo
pahorky
a vrcholky stromů jako někdo, kdo
nadlouho
odjíždí a teprve na nádraží zjistí,
že ztratil klíče od bytu.
Uvnitř labyrintu opatrně kráčeli turisté,
radili se s černou prázdnotou
fotoaparátů.
Plameny javorů se vznášely nad parky
jako ohně svatého Elma. V zahradách
ohýnky
a nad zemí, nad studnami šedivý kouř.
Naopak listy kaštanů, lehké a suché
jako určitý druh bezstarostného stáří,
vznášely se stále výš a výš.

Čím jsou barokní kostely? Jsou to
luxusní
tělocvičny pro atletické světce.
Nechtěly mi pomoci. (Kdo hledá cizí
dům,
zašeptal jeden krásný a sečtělý anděl,
nenajde svůj vlastní.) Nikdo mi nechtěl
pomoci.
Děti křičely zplna hrdla, radostně
a bez důvodu (plné krutosti, pro každý
případ).
Vítr byl plný vzduchu, vzduch plný
kyslíku,
a kyslík plný vzpomínek na jednu cestu
do zámoří.
Zdalo se mi, že zdi paláců, zažloutlé
jako od nikotinu, se zabývají
příhraničními sváry?
Nemohl jsem najít Holanův dům.
Život triumfoval, jako vždycky, a mrtvý
básník
žil v nepaměti, v jiskrách tryskajících
zpod ruky svářeče, v mé rostoucí únavě.
Nikde, nikde, prostě nikde.
On sem přichází, ale jenom v noci,
řekl mi konečně někdo, kdo nebyl.

„Byl jsem v Praze, hledal jsem dům Vladimíra Holana...“ Ačkoli autor hned v následujícím verši mluví o „domě-vězení“ (s narážkou na Holanovu izolaci 1949–63, i když význam toho pojmenování by mohl být širší), pokaždé si při čtení téhle básně nejdříve vzpomenu na vyprávění spisovatele a literárního historika Vladimíra Binara. Jako student, někdy na začátku 60. let, se jednoho dne rozhodl, že zbožňovaného básníka navštíví v jeho domě. Sebral veškerou odvalu a vyrazil – myslím, že z Filozofické fakulty, ale nejsem si jistý. Když ke slavné vile na Kampě došel a chtěl zazvonit, uviděl, že za jméno HOLAN někdo na omítku připsal ĎAN. Chvilí na to slovo zíral a potom se otočil a odešel. Nezačvonil. S Vladimírem Holanem nikdy nemluvil.

Dům-vězení i bludný Holanďan.

A básník k nenalezení!

Myslím, že Adam Zagajewski (1945–1921) píše v *Září* především o básnících a básnictví. To se ostatně pozná okamžitě: jméno jednoho najdeme v dedikaci a jméno dalšího v prvním verši. Navíc, velice silné verše, možná ty nejsilnější v textu, jsou, řekl bych, ucházející definicí básníka: „Kdo hledá cizí dům, / zašeptal jeden krásný a sečtělý anděl, / nenajde svůj vlastní.“ Anděl, který do veršů slétá, k tomu výměru dobře pasuje: další bytost mezi Bohem a lidmi!

Zagajewského *Září* pojednává také o smrti, o její blízkosti. I to se ukazuje velmi rychle. Stačí přehlédnout stránku s textem: první slovo zní „byl“ a poslední „nebyl“. Píše se tu o odjezdu bez návratu, o podzimu s šedivým kouřem nad studnami, rostoucí únavě autora a „kyslíku plném vzpomínek“. A vedle všeho, co odešlo a odchází, už od začátku stojí kohout z Holanova *Zmrtvýchvstání*:

*Že po tomto životě zde mělo by nás jednou vzbudit
úděsné ječení trub a polnic?*

Odpust', Bože, ale utěšuju se,

že počátek a vzkříšení všech nás nebožtíků

bude ohlášen tím, že prostě zakokrhá kohout...

Jenomže kohout nekokrhá.

Zmrtvýchvstání se prozatím nekoná.

Vypadá to, že spolu s autorem po většinu času bloudíme a zároveň jsme uvězněni ve městě odplývání, doutnajícího konce, možná už už v nekropoli – v každém případě v Praze, v labyrintu. V kostelech, kde svatí šplhají na tyčích a vzpírají a kde nám nikdo nechce pomoci. Ani kohouti.

Ale víte co?

Ten, kdo nikdy nenajde svůj vlastní dům, protože bez ustání hledá cizí, vidí a vnímá to, co nikdo jiný. A způsobem jako nikdo jiný. Život (který zatím koneckonců triumfuje za každých okolností a doufejme, že s tím vydrží) skrze básníka triumfuje jaksí ještě jasněji, v plnosti a nejvyšší kráse.

Jde mi odjakživa hlava kolem z těch Zagajewského delikátních i odvážných průniků lidského a přírodního, při nichž se kaštanové listy vznášejí jako „bezstarostné stáří“ a slunce je „zlehka uražené“. Z prostupování světa věcí a světa lidí, kdy omítky paláců jsou „zažloutlé jako od nikotinu“. Verše jsou napěchované takovými postřehy nových souvislostí; dotýká se všeho kolem s citlivostí, o nichž se nikomu s vlastním domem ani nesní. Adam Zagajewski chodí městem (spolu s básníky-chodci Petrem Králem a Josifem Brodským, jehož poetika textem víc než zřetelně prosvítá) a propojuje, otevírá, objevuje. Život tady triumfuje na mnoha úrovních.

Proto mi báseň *Září* vždycky připadá zároveň také vitální a rušná.

Autorstvo a autorita v literárnej komunitě

Dominika Moravčiková

Literárne sústredenie Medziriadky som prvýkrát navštívila v jeho druhom ročníku, v roku 2011, v kategórii próza. Výzvu k účasti v súťaži som našla na internete, predtým som sa v literárnom svete nepohybovala. Na Medziriadky som prišla bez poznania súčasnej literatúry či literárnej vedy, do ktorého by som si mohla zaradiť nielen porotcov, lektorov a hostí, ale do veľkej miery aj vlastný súťažný text či príspevky ďalších účastníkov.

Počas výživných rozborov sa však toto vákuum postupne, v rámci časových možností maximálne zapĺňalo: porotcovia a porotkyne (v mojej kategórii v tomto ročníku predovšetkým Marta Součková, Peter Karpinský a Mathej Thomka) hodnotili súťažné príspevky nielen z formálneho hľadiska, ale každý text priradili k nejakému prúdu či typu písania v súčasnej aj staršej literatúre, analyzovali jeho poetiku, pomenovali, čo bolo na ňom podnetné či vzrušujúce a čo nedostatočne nové a originálne. V lektoroch a lektorách na Medziriadkach som spoznala svoje autority v oblasti literárneho vkusu a kritického hodnotenia, diferencovania originality a rutiny.

Autorský vývoj naprieč ročníkmi

Každý, kto sa zúčastnil Medziriadkov viac ako raz, mi azda dá za pravdu, že toto podujatie ponúka jedinečný pocit, ktorý nemáte na iných literárnych súťažiach: porotcovia porovnávajú staršiu a novšiu tvorbu daného účastníka, vnímajú, ako sa ten-ktorý autor vyvíja. Pre mladého človeka, ktorý ešte nevydal knihu a nečítal na svoje texty žiadne odborné recenzie, je spätná väzba niečo mimoriadne – začínajúci autor tak vidí samého seba ako nositeľa špecifickej skúsenosti, ktorá sa prejavuje v rozličnom (aj kvalitatívne) literárnom výsledku.

Porotkyňa Mária Modrovich vraví, že u niekoľkých účastníkov je štýl rozpoznateľný napriek tomu, že súťaž je anonymná: *„Je pre mňa ťažké posúdiť, či je určitá osobitosť štýlu, respektíve zručnosť dôsledkom viacerých medziriadkarských sústredení alebo je to jednoducho vizitka vyzretejšieho autora. Predpokladám, že môže ísť aj o kombináciu.“*

Všeobecne platí, že mladí autori, ktorí sa Medziriadkov zúčastňujú opakovane, sa napriec ročníkmi zlepšujú, zvyrazňujú svoju osobitosť a často získavajú vyššie ocenenia za svoje texty. *„U najmladších autorov je progres najviac znateľný,“* konštatuje porotca Mathej Thomka. *„Odstraňujú sa elementárne chyby, vysvetlí sa fungovanie textu, urýchlí sa tak technická stránka ich literárneho vývoja.“* Thomka tiež poukazuje na fakt, že Medziriadky zaznamenali viacero autorov, ktorí prešli všetkými vekovými kategóriami a boli v nich ocenení, ale zároveň dodáva: *„V ročníku 2018 však kategóriu poézie aj prózy s veľmi kvalitnými textami vyhrala Anna Semková, ktorá sa literárneho sústredenia nikdy predtým nezúčastnila.“*

Porotkyňa Mária Klapáková si všimla, že mladí ľudia vstupujú do súťaže Medziriadky často oboznámení s trendmi v súčasnej poézii, ktorej sa chcú priblížiť, čo však nie je vždy tá najproduktívnejšia cesta. Pre autorov je lákavé aj písanie s kalkulom zapáčiť sa konkrétnym porotcom a ich preferenciám: *„Stretla som sa s týmto ‚písaním pre to, aby ma vybrali‘. Nie som s týmto typom vypočítavosti úplne stotožnená, no pokiaľ to porota neodčíta a nechá podobný text postúpiť, asi má daný autor ozaj talent...“*

Špecifické miesto má v súťaži dráma. Hoci počet príspevkov v tejto kategórii narastá, porota pravidelne necháva jej prvé miesta neobsadené. Prečo je tvorba drámy pre mladých autorov tak očividne a disproporčne väčšou výzvou než poézia či próza? *„Dráma vyžaduje komplexnejšie vnímanie, skúsenosti a pravidla aj väčší rozsah než ten, s akým si vystačí poézia alebo próza na to, aby bola dostatočne účinná.“* hovorí hlavný porotca tejto kategórie Miroslav Dacho. Jedným z úskalí, na ktoré mladí autori narážajú, je podľa Dacha dialóg ako základný stavebný prvok drámy: *„Dialógy či skôr pokusy o ne sú pravidla rozpačité. Tí najlepší z autoriek a autorov drámy posielajú teda dielka, ktoré majú v sebe nejaký zárodok, ale zďaleka nie sú dohotovené.“*

Tvorba na sústredení

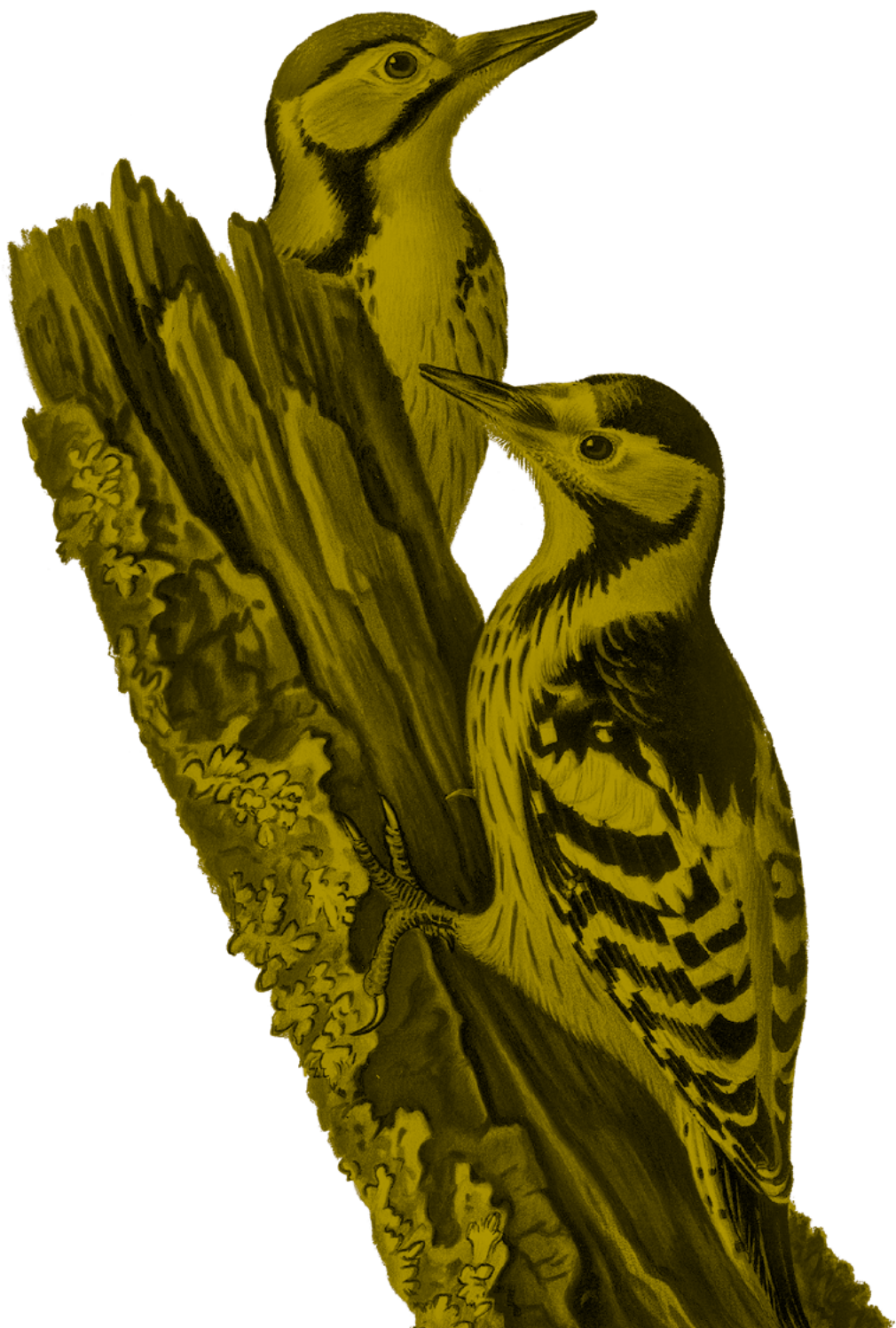
Počas tvorivého týždňa pracujú účastníci s lektormi na workshopoch zameraných na rôzne aspekty a žánre literárnej tvorby, pričom sa často cítia komfortnejšie pri prezentovaní a hodnotení svojej tvorby, ktorá vznikla priamo na sústredení. Texty, ktoré poslali do súťaže, vznikli neraz mesiace pred Medziriadkami, čo je pre mladého autora dlhá doba, hoci časový odstup je produktívny pri kritickom pohľade na vlastný text. Počas workshopov, naopak, vznikajú neobvyklé tvorivé momenty, kedy účastníci v časovom ohraňovaní a aj v prostredí, ktoré je pre tvorbu stimulujúce, podávajú často zaujímavé a ich samých prekvapujúce výkony. *„Mladí autori sú na workshopoch vždy inšpiratívni,“* komentuje tvorivé dielne Mathej Thomka, ktorý je na Medziriadkach dlhodobo aktívny ako lektor workshopov predovšetkým pre kategóriu základných škôl. *„Búrajú svoje stereotypy a keď objavia dovtedy nepoznané možnosti, sršia množstvom nápadov. Zábavné je aj sledovať, ako bojujú s obmedzeniami, či sa hrajú s novými formami.“*

Máriu Klapákovú účastníci počas workshopov tiež prekvapili: *„Práve úplne odlišná poloha, než aká je modalita ich zaslaných textov, je často presvedčivejšia. Aj v tom vidím zmysel workshopov, v možnosti hľadať vlastný rukopis, skúšať, mylíť sa, testovať svoje hranice, experimentovať.“*

Sama som bola na rozboroch a workshopoch svedkom vzrušujúcich debát, ktoré ma mnohokrát zaskočili svojou jemnosťou i jadrnosťou. Videla som nielen na sebe, ale aj na iných účastníkoch, ako im intenzívna tvorivá situácia počas workshopov a rozborov pomohla rásť nielen literárne, ale tiež ich viedla ku kritickému posúdeniu vlastného či cudzieho textu.

Najdôležitejšie, čo ma Medziriadky naučili a čo ma učia doteraz, je, že nikdy nemám hľadať komfort v tvorbe. Ako čitateľka, recenzentka a autorka vstupujem do literatúry a jej širokých kultúrnych súvislostí s ostražitosťou a vedomím, že každé rozhodnutie vo forme a v jazyku niečo znamená a má svoje dôsledky. V súčasnosti už môžem z pozície spoluorganizátorky sústredenia sledovať, ako sa mladi

účastníci vyvíjajú naprieč ročníkmi a ako sa z prvoučastníkov stávajú zrelí autori s konzistentným názorom na literatúru, prehľadom o kultúrnom dianí na Slovensku či seba-vedomou textovou výpoveďou.

Pochopit a umět

V souvislosti s literární tvorbou, ať už autorskou nebo překladatelskou, máme v češtině tendenci užívat vodní příměry. Myšlenky se nám vynoří ze studnice našich vzpomínek či vědomostí, případně vybublají či vytrysknou z mysli. Čerpáme je z paměti (ba i z paměti našich počítačů) jako naše babičky vodu do kádí. Slova nám vytanou na mysli jako tráva pod tajícím ledem. Básníkům se verše snášejí či padají z nebe jako déšť. Verše prší...

Jako by spisovatelé a básníci byli vodníci či rusalky, jejichž prostředím je vodní živel. Může za to Erbenův *Vodník* (1853), Sládkova *Studánka* (1894), Dvořákova *Rusalka* (1904), Skácelova *Voda* (1997)? Nebo snad pradávné pohanské rituály ukryté v našich genech? Anebo pouze čistě fyziologický fakt, že naše tělesné schránky jsou uvnitř samá voda, že jsme vlhké bytosti? Netuším. Víím jen, že vodní příměry užívá pro popis literární inspirace i mnoho jiných jazyků.

Pro překládání staré japonské poezie užívám také já vodní metodu – princip vodního víru. A to dostředivého, který začíná ve velkých mělkých kruzích na hladině historického kontextu japonské literatury (tak těsně spjaté s lyrickou poezií), soustřednými spirálami míří k estetickým normám své doby, točí se k centru života a díla autora, nabývá hloubky a síly na jiných básních téhož básníka, zrychluje kroužení na lexiku, syntaxi, metaforách a symbolech, až zahučí do živého jádra víru a vnoří se (či žbluňkne) do překladu jediné básně tak, jako by se ponořil a zahučel hluboko do překladatelovy – a poté snad i čtenářovy – (vodní) duše. Někdy se to povede, jindy ne – výsledná báseň je pak mělká, uniká v odstředivých kruzích, rozplyne se na hladině a vybublá vniveč, vyšumí.

Jako příklad víření po spirálách za překladem uvedu

své pokusy o převedení jediné básně od mnicha Saigjóa ze 12. století do současné češtiny. Jde o báseň formy *tanka*, krátké pětiverší o 31 slabice se závazným veršovým schématem 5-7-5-7-7 slabik a cézurou (myšlenkovým zlomem *kire*) po 3. verši. Motiv měsíce zasazuje báseň do roční doby podzimu (stáří, odcházení) a do noci. Zvláštností této básně je personifikace symbolu měsíce, který básníka oslovuje imperativem.

なげけとて	<i>Nageke tote</i>
月やは物を	<i>tsuki ya wa mono wo</i>
思はする	<i>omowasuru</i>
かちがほなる	<i>kakochi gao naru</i>
わがなみだかな	<i>waga namida kana</i>

Doslovný překlad básně zní:

Říká mi snad luna/měsíc (*verš 2*):
plakej!/naříkej!?! (*verš 1*) –
(t.j. Luna mne přece nemučí, netrápí)
když myslím na lásku/když přemýšlím.
(*mono wo omowasuru*) (*verš 3*)

// (*cézura*)

Máme na tváři stejný smutný kukuč (*kakochi*),
(*verš 4*),
jak na ni koukám skrze slzy
(doslova: ach, ty mé slzy) (*verš 5*)

Napoprvé „vypadne“ v českém překladu tato téměř doslovná verze – těžko srozumitelná a básničky chudička. Navíc má o slabiku méně a nesplňuje můj individuální nárok na ozdobení krátké japonské básně *tanka* rýmem, který v originále není, anebo alespoň asonancí či konsonancí, kterých je v japonštině hojně:

Je to snad luna,	(5 sl.)
jež mne mučí steskem,	(6)
jak tu přemítám?	(5)
A přece mi po tvářích	(7)
stékají slzy lásky.	(7) /dohromady 30 slabik/

Prostě – první překlad básně se nepovedl. A tak začne kroužení po spirálách dovnitř víru.

Spirála první Doba vzniku

V době, kdy žil jeden ze čtyř největších japonských básníků, mnich Saigjó (1118– 1190), nastává konec vysoké dvorské kultury po 400 letech míru období Heian (793– 1192). Vzdělaní lidé období „Klidu a míru“ (Heian) – císaři, princové a dvorní dámy hodnostáři u císařského dvora, i buddhističtí mnichové i šintoističtí kněží – žijí v hlavním městě kraje Yamato, v Kjótu, pohodlným, rozmařilým, na oslavu krásy zaměřeným životem, ke kterému patří kult poezie a komponují „japonské básně“ *waka*. A to v jediné formě stručného pětiverší o 31 slabikách. Jsou to subjektivní lyrické reflexe, přesná pozorování přírody během čtyř ročních dob, užívající přírodních metafor k paralelním lidským vztahům a citům. Heianská šlechta užívá poezii ke každodenní komunikaci: při výročních slavnostech, při náboženských rituálech a poutích ke klášterům a svatyním obklopujícím nádherné hlavní město, při dostizích, při lovu, a nejčastěji ovšem při oblíbených básnických soutěžích *utawase*. Básně sepsané krásnou kaligrafií na zdobném papíře slouží také ke korespondenci, a to především korespondenci milostné – mezi muži a ženami v extrémně formalizovaném, ale eroticky svobodném polygammém životě dvořanů. Básněmi se také oslovují šintoistická božstva, oslavují nadřizení, píší se jimi suppliky za povýšení v dvorské hierarchii, blahopřání k výročím, kondolence, žalozpěvy, zprávy z cest, žertovné kvízy a hádanky, hříčky, akrostichy, ale i magická zaříkadla a kletby.

Saigjó tohle všechno dobře zná i umí – jako mladík oplývá mnoha známostmi ve dvorském prostředí Kjóta a je velmi nadějným básníkem. A k tomu úspěšným jezdcem, lučištníkem a hráčem kopané *kemari*.

Druhá polovina 12. století, kdy Saigjó psal poezii, je koncem vrcholného období poezie pěstované v přepychovém prostředí císařského dvora a zároveň začátkem éry válek o moc nad zemí, jež vypukají v nádherném Kjótu a které povedou k pádu císařství a zavedení vojenské vlády šógunů (v zemi se udrží až do roku 1868).

Nastává „soumrak bohů“. Zuřivé boje o moc v režii obhroublých, provinčních samurajských vojsk, krutost, krev a požáry vyvolávají v obyvatelích metropole pocit, že nastává konec světa, „konec buddhistického zákona“ *mappó* – Armagedon. Postupně převládá atmosféra smutku, strachu a přimknutí k hodnotám, jež nabízí (už od 6. století) buddhistická víra. Válkou a násilnou smrtí postižení lidé opouštějí paláce a rodiny a vydávají se na cestu k buddhistickému osvícení. Věří, že je čeká buddhistický „západní ráj“. Básně ale píší dál, protože ty jediné po nich zůstávají na tomto pomíjivém světě. Zejména, jsou-li vybrány do antologie sebrané na císařský rozkaz, která přetrvá věky. Císařských antologií, z nichž každá obsahovala až 2000 nejlepších básní své doby, bylo mezi 10. a 15. stoletím zkomponováno celkem dvacet jedna. A k nim je třeba připočíst velký počet dalších sbírek, v nichž se dochovaly desetitisíce básní *waka*.

Spirála druhá Estetické ideály doby

Básně v těchto antologiích a sbírkách jsou často dvorský vyumělkované, ornamentální, v tisících z nich se opakují symboly ročních dob, mezi nimiž dominují borovice, sakury, javory a měsíc. Jsou v nich i místní jména slavných svatyní a chrámů, hor a řek v krásném přírodním prostředí hlavního města. Jedna z těch dekorativních dvorských básní, které zpočátku psal i dvořan Saigjó, zněla (*Sankashú* 83):

<i>Hana chirade</i>	Kdyby náš svět
<i>tsuki wa kumoran</i>	neznal zastřený měsíc,
	/ měsíc za mraky,
<i>yo nariseba</i>	vadnoucí květy,/květy
	padající,
<i>mono o omo wan</i>	jak bych mohl rozumět
<i>waga mi naramashi</i>	bolesti lidské lásky?
	/láске zoufající?

Nota smutku a bolesti, příznačná pro poezii dvorské éry, se vtělila se do estetického ideálu zvaného *aware*, jenž označoval dojetí, pohnutí, smutek, melancholii. Rozechvění z prehavého světa, smutek nad věčnými proměnami přírody, lidí i věcí (*mono no aware*) vstoupily i do próz oné doby –

poezií protkaných lyrických a epizodických románů, deníků, cestopisů, zápisků a glos – a zůstaly v japonské kultuře napořád jako její základní emocionální poloha.

Tento ideál obhajoval uznávaný básník, teoretik formy tanka a sudí velkých básnických soutěží Fujiwara no Shunzei (1114–1204), jenž byl Saigjóovým učitelem (právě tak ho učil i velký excentrik Minamoto no Shunrai). Básník Saigjó, už jako mnich oproštěný od lidských slabostí, mluví o dojetí (*aware*) v atmosféře šíraní (*Shinkokinshū* 362; *Sankashū* 515):

<i>Kokoro naki</i>	Slabiny srdce
<i>mi ni mo aware wa</i>	neznám a přece cítím
<i>širarekeri</i>	dojetí –
<i>šigi tacu sawa no</i>	sluky ze slatiny vyletí
<i>aki no jūgure</i>	do podzimního šera.

Básník Fujiwara no Shunzei k ideálu *aware* připojil i nový ideál *yūgen*: tajemství, mystickou nepochopitelnost a neuchopitelnost světa, ponurou záhadnost. Tento ideál pak převládl v japonském (válkami zamořeném) středověku. *Aware* ani *yūgen* nemusí být v básni zachyceny explicitně. Saigjó byl mistrem syrových obrazů, výjevů z krajiny po válce, momentek z plenéru, zachycujících melancholii i mystérium smutné existence (*Shinkokinshū* 1674):

<i>Furuhata no</i>	Holý strom trčí
<i>soba ni tatsu ki ni</i>	na seschlém, starém poli
	/ na nesklizeném poli.
<i>iru hato no</i>	V něm holubice
<i>tomo yobu koe no</i>	křičí steskem po holubovi
	/ vrká touhou / teskní po
	miláčkovi
<i>sugoki yūgure</i>	Tak strašně smutný soumrak!

Pro Saigyja byl moudrý Fujiwara no Shunzei vzorem i přítelem, ale blízko měl také k jeho synovi Teikovi (1162–1241), inovátorovi dvorské poezie, jenž se v následující generaci stal velmi váženým básníkem, teoretikem a arbitrem básní *waka*. Právě Teika zařadil Saigjóovy básně do osmé císařské sbírky *Shinkokinshū*, která vznikla v roce 1205 a v níž měl

Saigyó druhý největší počet básní (94). Jen v císařských antologiích se zachovalo 266 Saigyóových básní. Zanechal po sobě také osobní *Sbírku z domu v horách (Sankashú)*, kterou do češtiny v roce 2013 přeložila Věra Linhartová. Jeho básně jsou obsaženy i v mnoha jiných kompilacích. Celkem se Saigyóovi připisuje kolem dvou tisíc básní.

Spirála třetí Život a tvorba básníka

Saigjó Hóshi (西行法師, Mnich putující k Západu, tedy k buddhistickému ráji na západě) je pseudonymem básníka, který pocházel ze šlechtické rodiny v Kjótu. Narodil se jako Sató Norikiyo do bohaté válečnické rodiny, která podléhala rodu Tokudaiji. Netrpěl nedostatkem, naopak žil v přepychu, od patnácti sloužil jako člen Severní císařské strážce (*hokumen no bushi*) u dvora excisáře Toby (1103–1156), oženil se, měl děti a účastnil se šlechtických rituálů i radováněk. Ale pozdějším – ve dvaadvaceti letech – zcela nečekaně opustil rodinu (podobně jako Siddhártha z královského rodu Shákya – tedy Buddha Shákyamuni), vyholil se a vstoupil na cestu poznávání buddhistického zákona *dharma*. Rozhodnutí vzdát se světského způsobu života zachycuje tato jeho báseň:

<i>Sora ni naru</i>	Jak mlha jarní
<i>kokoro wa haru no</i>	stoupá do prostor nebe
<i>kasumi nite</i>	mé prázdné srdce
<i>yo ni araji tomo</i>	a s ním i odhodlání
<i>omoitatsu kana</i>	opustit náš trpký svět.

Poté, co v roce 1140 opustil světský život a všechny dvorské i rodinné závazky, vstoupil do kláštera sekty Shingon na posvátné hoře Kóya, kde byl po letech vysvěcen pod buddhistickým jménem Saigjó. Jako učený mnich dostával od svých přátel z hlavního města zprávy o jeho zkáze a krveprolití povstání Hógen (1156), dozvěděl se také, že dokonce samotný císař Sutoku, jehož osobně znal, byl poslán do vyhnanství na ostrově Shikoku a reagoval na tuto zprávu básnicou útechem:

*Yoshi ya kimi
mukashi no tama no
yuka totemo
kakaran nochi wa*

nani ni kawasen

Pro vaše dobro,
pane, přivyklý trůnit
na drahokamech,
je lépe marný život
/ lze jho plytkého žití
/ lze pomíjivé štěstí
proměnit k věčné pravdě.

Když císař zemřel, vyrazil Saigjó na cesty a záhy proslul jako putující mnich. Od jara do zimy chodil po dlouhých trasách pěšky krajinou, meditoval v chůzi, obdivoval přírodu, žebral o jídlo a spal, kde se dalo. Na zimu si nacházel kout ve venkovském klášteře, žil v jeskyni v horách nebo si na venkově stavěl skromnou chýši. Zprvu se ovšem cítil vykořeněný, ztracený. Tyto pocity vyjádřil například jako v této básni (*Shinkokinshū* 1780):

*Izuku ni mo
sumarezu wa tada
sumade aran
shiba no iori no
shibashi naru yo ni*

Nikde na světě
nevidím místo k žití,
žít ale musím.
Tak to na tu chvíli bytí
v chýši ze slámy zkusím.

Jeho verše svědčí o tom, že na svých toulkách intenzivně prožíval krásy přírody (*Shinkokinshū* 262):

*Michinobe ni
shimizu nagaruru
yanagikage
shibashi tote koso
tachitomaritsure*

Pěšina v lukách
podél ní čistá říčka pílí.
Pod starou jívou
ve stínu na malou chvíli
rád usednu a spočinu.

V nikdy nekončícím vandrování našel Saigjó vlastní životní cestu, jejímž cílem mělo být osvobození od světských strastí, poznání marnosti veškerého úsilí, vyvanutí, nirvána. Díky poustevničení a zdravé chůzi krajinou se dožil na svou dobu vysokého věku: sedmdesáti dvou let. Putování věnoval přes čtyřicet let svého života (*Shinkokinshū* 1676):

*Shigeki no wo
iku itomura ni
wakenashite
sara ni mukashi wo
shinobi kahesan*

Na letních cestách
chodím po zarostlých pláních
do nesčetných vsí.
Vracím se do míst minulých
odhalit jejich tajemství.

Jako buddhista Saigjó důvěrně poznal koncept pomíjivosti a marnosti veškerenstva, koloběhu vznikání a zánikání, z něhož vede cesta k osvobození pouze vyvanutím chťení, nelpěním na tomto světě, umrtněním lidských potřeb a vztahů, bezcílnou meditací. Svědčí o tom tato básně (Shinkokinshú 1615):

*Kaze ni nabiku
Fuji no keburi no
sora ni kiete
yukue mo shiranu
waga omoi kana*

Větrem nesený
kouř z božské hory Fuji
se rozpustil –
zmizel v jasu na nebi.
Mé myšlení nezná cíl.

Saigjó studoval sútry, praktikoval půst, sekluzi i meditaci, vedl osamělý život, ale nezbavil se potřeby lásky. Dlouho se nedokázal vyvázat z pocitů smutku, osamělosti, stesku po lásce (Shinkokinshú 1307):

*Aware tote
tou hito no nado
nakaruramu
mono omou jado no
ogi no uwakaze*

Jsem smutný?
Proč mi nikdo nedá
tuto otázku?
Myslím na lásku a venku –
leda vítr v rákosí.

Mnohé jeho básně jsou milostné, takové, jež mnichům nepřislušely (Shinkokinshú 1099)

*Haruka naru
iwa no hazama ni
hitori ite
hito me omowade
mono owawabaya*

Ach, žít tak sám
daleko ve skalách
a oddávat se
– nikým nepozorován –
jen myšlenkám na lásku!

Japonští literární vědci se domnívají, že Saigjóův odchod do samoty podnítila nenaplnitelná láska z mládí, které se nikdy nezavil. Miloval starší urozenou dámu z rodu svého pána Tokudaiji, jíž se společensky nemohl rovnat a musel se jí vzdát. Po nedosažitelné lásce mu zůstal smutek a stesk na celý život (*Shinkokinshū* 1298):

*Ima zo shiru
omohide yo to
chigirishi wa
wasuren to te no
nasake narikeri*

Přísahu lásky
teď už umím pochopit.
Kdysi ses bála,
že snadno zapomenu,
že nevím, co je ryzí cit.

Ve sbírce *Sankashū* provází následující básně ozářenou měsícem tento námět: “Když jsem žil v odloučení na vzdáleném místě, poslal jsem tuto básně své lásce v hlavním městě” (*Shinkokinshū* 1267):

*Cuki nomi ja
uwa no sora naru
katami nite
omohi mo ideba
kokoro kayowamu*

Jenom ten měsíc
vysoko na nebesích
zůstal mezi námi.
Pohlédni vzhůru – srdce
se rozletí vzpomínkami.

Spirála čtvrtá Symbol měsíce

Na svých cestách si Saigjó snad nejvíce všímal měsíce, jenž se stal (vedle sakur) nejoblíbenějším námětem jeho básní. Často ho i personifikoval, považoval ho za svého souputníka, připisoval mu lidské vlastnosti (*Sankashū* 361):

*Nakanaka ni
tokidoki kumo no
kakarū koso
tsuki o motenasu
kazari narikere*

Skutečně!
Měsíc se občas netváří
jen netečně:
Raduje se z čiré krásy,
kterou na něm kreslí mraky.

Až na samém sklonku života naplněného láskou k přírodě a k neznámé ženě dospíval Saigjó k odpoutání od vztahů ke světu a k lidem. Až dosud v jeho poezii měsíc figuroval

jako symbol noční krásy přírody a noční krásy lásky. Teprve ve stáří začal vnímat, že měsíc je také prastarý, stále zřetelněji vnímal proměny měsíční síly a jeho plný jas jako symbol osvícení. Při návštěvě Kjóta mu dokonce i pohled na zborcený palác, ve kterém žil v mládí, nepřipadal smutný, protože jeho trosky už splynuly s okolním křovím ozářeným měsícem (*Shinkokinshū* 1682; *Sankashū* 470):

*Kore ya mishi
mukashi sumiken
ato naranu
yomogi ga tsuyu ni
tsuki no kakareru*

Kdoví, co vidím?
Z místa, kde jsem kdysi žil,
nezbyl ani stín.
Jen mihotání měsíce
v rose na hustém křoví.

V následující básni, kde Saigjó přirovnává své stárnutí k měsíci, zacházejícímu za západní obzor, se mu ještě zdá odpoutání od milovaných hor a osvícení v západním ráji příliš vzdálené (*Shinkokinshū* 1536):

*Fukenikeru
waga mi no kage wo
omou ma ni
haruka ni tsuki no
katabukinikeri*

Jak stále stárnu,
hloubám nad stínem bytí
skryt v hloubi hor
a zatím v dálce na západě
se sklonil měsíc nad obzor.

Saigjó dokonce snil o tom, že se mu podaří dosáhnout osvícení podle Buddhova příkladu a zemře stejně klidně jako on – a to 15. dne druhého lunárního měsíce *kisaragi*, tedy v dubnu. To se mu podařilo 16. dubna 1190 ve věku 72 let v klášteře Hirokawa-dera pod horou Sakurayama u Ósaky, kde dosud stojí jeho pamětní svatyně Saigyó-dó (*Shokukokinshū* 1265):

*Negawaku wa
hana no moto nite
haru shinan
sono kisaragi no
mochizuki no koro*

Kéž se mi splní
poslední sen – odejít
stejně jako on:
Zjara, kdy květy voní
pod dubnovým úplňkem.

Zdá se, že až na samém konci života se Saigjó přiblížil buddhistickému osvícení, jež vyjádřil, opět na symbolu měsíce, v této básni (*Shinkokinshú* 1978):

*yami harete
kokoro no sora ni
sumu tsuki wa
nishi no yamabe ya
chikaku naruran*

Luna v mém srdci
tak dlouhá léta sídlící
jasně svítí tmou.
Blíží se noční temnotou
k západní horské hranici?

Spirála pátá Rozbor a překlad básně o měsíci

Viděli jsme, že se měsíc v mnoha básních mnicha Saigjó prochází nebem jako přírodní úkaz, ale figuruje v nich také jako symbol proměn života a lásky. Na konci života Saigjó dospěl k tomu, že měsíc se mu stal symbolem buddhistického osvícení.

Podívejme se znovu na překládanou báseň z této perspektivy: Kam měsíc v této básni patří – do říše přírody či symbolů? A je-li symbolem, pak smutné, nedosažitelné lásky, ubývání sil, stárí a zanikání, nebo naopak přibývání buddhistického jasu, klidu, osvícení?

*Nageke tote
tsuki ya wa mono wo
omowasuru
kakochi gao naru
waga namida kana*

V básni měsíc básníka oslovuje: „Měsíc mi přece neříká: Naříkej!“, praví se v prvních dvou verších básně. Ve třetím verši se objeví sloveso *omou*, které znamená „myslet, přemítat, uvažovat, hloubat“, ale v milostné poezii také „milovat“. Je to nejčastější slovesné vyjádření lásky, hlavně ve spojení „myslet na někoho“, *mono wo omou*, *monoomou*, *hito wo omou*. Jiný slovesný ekvivalent pro „milovat“ ve staré japonštině vlastně neexistuje – sloveso „myslet“ je synonymní s „milovat“. U substantiva pro lásku je tomu jinak, tam naopak japonština rozlišuje dvě odlišná podstaná jména – *koi* pro lásku fyzickou (sex), a *ai* pro lásku duchovní (érós). Mezi druhým s třetím veršem se tedy zřetelně mluví o lás-

ce (*mono wo omowasuru*). Ve čtvrtém verši se objeví pokleslý slovník *kakochi gao naru*, tedy: „má smutný výraz/kukuč na tváři“. A báseň končí povzdechem pátého verše: „Ach, ty mé slzy!“, kterým básník spojuje smutnou tvář luny se svým vlastním smutkem.

Bohatství těchto nuancí se mi nepodařilo v dalších pěti variantách překladu vyjádřit, i když jsem do básně „propašovala“ samotu a stáří.

Je to zář luny,
jež mne mučí steskem,
jak tu přemítám?
Po tváři mi tečou slzy
– cítím se tak sám!

Je to snad luna,
jež mne mučí steskem
stáří v přemítání?
Hledím na ni skrze slzy
stékající smutnou tváří.

Mám vinit lunu
s její smutnou září
ze svého stáří?
Hledím vzhůru clonou slzí
stékajících po mé tváři.

Je snad měsíc,
jenž mne mučí steskem,
smutný stáří?
S tváří vlhkou slzami
vzhlížím vzhůru k jeho záři.

Je to snad luna,
jež mne mučí steskem stáří,
dělá vrásky?
Po zarmoucené tváři
mi tečou slzy lásky.

Ani jedna z těchto verzí neobstojí jako poezie, navíc se v mých posledních variantách objevila luna jako stará vrásčitá bytost, paralela ke stáří básníka, kterou lze v originále tušit, ale explicitně tam není. Snad se tam vetřela z mého vlastního stáří.

V nouzi jsem se obrátila s prosbou o pomoc na jednoho současného českého básníka (nechce být jmenován), který mi zaslal své tři nerýmované, civilní verze. Všechny ale měly přesah o 3-5 slabik, takže mými prozodickými nároky na co nejpřesnější počet slabik neprošly.

Je to úplněk,	5
který mě dojíhá,	6
když myslím na lásku?	6
Pláču a v slzách vidím,	7
že jeho tvář je smutná jako má.	10 (34)

Cožpak mi úplněk	6
vhání lesk do očí,	6
když myslím na lásku?	6
V slzách si prohlížím jeho tvář –	9
je smutná jako ta moje.	8 (35)

Je to svit měsíce,	6
který mě dojíhá,	6
jak tu tak o lásce přemítám?	9
Jeho tvář je smutná jako má –	9
i on se cítí sám.	6 (36)

Po všech neúspěšných pokusech se nakonec v okamžiku, kdy už nebyl čas prodlévat a v tiskárně hořel termín, najednou samovolně vynořila žádoucí rýmovaná verze kombinující překlady dvou lidí s výstižným ekvivalentem obsahu i správným metrem 5-7-5//7-7 slabik, kterou už je možné považovat za japonskou báseň v češtině. Jaksi samovolně vyublala z hlubin vodního víru. Inu, voda...

Je to zář luny,
co mě k pláči dojíhá,
když tu přemítám?
Dívám se na její tvář –
je tak smutná jak ta má!

V kostele sv. Ignáce ještě hoří vánoční jedle vysoké jako hlavní oltář, v dušičkové kapli je pořád rozložen betlém v lesíku, co sestává z šesti širokých neozdobených borovic, a ve všech kaplích, na všech postranních oltářích stojí vázy s tulipány a liliemi a chvojím, v nichž jsou zapleteny světelné řetězy a skleněné ozdoby ve tvaru flakonů, rampouchů a kapek. Jenom truhlíky s muškáty, vyskládané po kostele, kde se dá, jako vždycky truchlivě stojí v zelených škeblích svých listů.

Lastur a jejich prohlubní a žebrování si u Ignáce všímám vždycky a ze všeho nejdřív. Dokonce i teď po Vánocích. Také v milované dušičkové kapli, mezi štukovanými lebkami a kostmi, v reliéfu, který zdobí stěny mezi zabudovanými zповědnicemi, jsem našel lastury. A ty mramorové všech velikostí, rozeteté v různých výškách po celém kostele, přisáté ke sloupům, římsám a rámování, vtisklé do dřeva, vystupující z omítky, mám dávno spočítané a – pokud dosáhnu – osahané. I tak si pokaždé nějakou vyberu a pohladím si ji.

Skrz jehličí si prohlížím betlém, modrou papírovou oblohu nad tím a pod prsty mám něco z moře. Z kroupenek voní sůl.

Je jasný konec roku, odpoledne – z nevelkých oken, umístěných pod nejvyšším ochozem, do kostela dlouho proudí dostatek světla. Oltářní ostrožené jedle do něho opatrně svítí. Ale jak soumrak v lodi houstne, zapálí se dva reflektory, které směřují na svatostánek ze zlata, od něhož se světlo odrazí a na stromech naráz rozzáří ozdoby a řetězy. Vánoční jedle jako by najednou sestávaly jen z hran, které se přiostrují – stojí v tom přítmi přísné a štíhlé a zlaté, jako by v nejtenčím blyštivém brnění.

Víte co, když jsme u téhle krásy?

Betlém sklízím až na Hromnice. A vánoční stromek

taky! Moje Vánoce trvají až do druhého února – na vatikánský koncil kašlu. Ne každý, uznávám, na druhý vatikánský koncil kašle, dobře. Ale vykrotit šestého ledna zelený strom ze stojanu a hodit ho k popelnici i se dvěma neodstrojenými stříbrnými koulemi ve spodních větvích!? Lidé nemají srdce.

Nejraději bych je – ve chvíli, kdy strom vynášejí z domu – vrazil i se stromkem zpátky do domovního vchodu, vystrkal je po schodišti zpátky do bytečku a přimáčkl v jejich obýváku vši silou ke zdi. Museli by tam, s obličejem v pichlavých větvích, stát tak dlouho, dokud jejich vánoční strom neopadá!

S mojí vzácnou přítelkyní Helenou Honcoopovou, která celý život překládá japonské básně a vykládá japonské obrazy, máme už léta takový lednový zvyk, že sbíráme vyhozené vánoční stromky z pražských ulic a vláčíme je do prostorného Helenina bytu. Japanistka Helena Honcoopová uchovává doma desítky stojanů, do nichž každý rok zasadíme desítky stromků vykopnutých z bytů. Helena je také sběratelkou vánočních ozdob a čínských světýlek; její prvotřídní sbírku každý rok rozvěsíme do větví, komplet – a když je s kolekcí hotovo a nemáme, čím strojit, stromky prostě jen společně cpeme do bytu a pasujeme do stojanů. V hlubokém jiskřícím i temném lese pak Helena celé noci překládá nejkratší japonské básně, v nichž svítí světlušky na horských borovicích, nebo studuje tušové japonské kresby borovicových jehlic a jehlicových střepečů na hedvábí, jejich pečetě a signatury. Občas se až do rána probírá fotografiemi vánočních stromků vymetených na ulici a různě je pořádá a píše o nich popisné básně – ona má totiž takový zvyk, že si každý pohozený strom vyfotí tak, jak jsme ho našli.

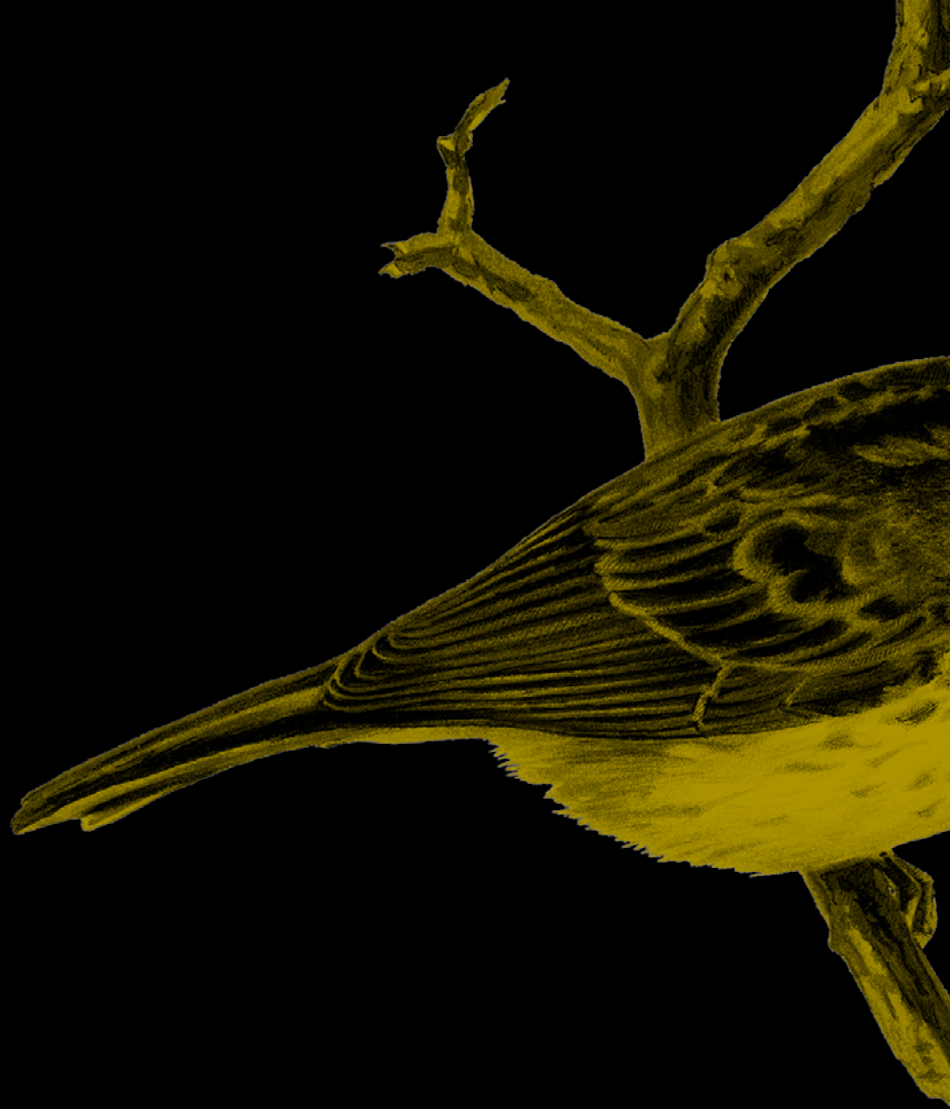
Helena Honcoopová pracuje pouze v noci.

Občas jsem ve světélkujícím lese s ní.

Ale nic v něm nedělám. Sem tam jí kouknu přes rameno, abych věděl, s čím se zrovna moří. Potom si jdu něco sníst – u ledničky les trochu řídne.

A většinou brzy usínám.

A abych nezapomněl: to se stromky je naše tajemství, o kterém my dva – Helena a já – nikdy s nikým nemluvíme.

O knihách, knihovnách, redakcích,
archivech a veřejných čteních

Rukopisy mají uši

Jak asi chutná angreštový páj?

Alena Zemančíková

Bylo mi tak pět let, bydlely jsme s maminkou ve vile po řediteli tabákové továrny v pohraničním okresním městě Tachově. Rodiče dostali byt v té vile jako dosídlenci a nebylo to žádné terno – vila byla postavena pro bohatou domácnost se služebnictvem a my jsme v ní bydlely s mámou samy – ani otec to nepohodlí nevydržel a odešel od nás. V rádiu pořád zněly budovatelské písně a máma v tichu velkého obývacího pokoje pořád četla. Ležely jsme spolu pod jednou dekou, já jsem si prohlížela svou obrázkovou knížku a máma koukala do stránek potišťených drobnými černými písmenky. Trvalo hrozně dlouho, než stránku obrátila, koukala jsem se s ní a dospěla k názoru, že je potřeba se dostatečně dlouho dívat na takovou nezábavnou stránku bez obrázků, aby člověk pochopil, co je na ní. Nikdy jsem se nezeptala, co máma tak dlouho na té stránce vidí, odpověděla by mi, možná by mě i naučila číst v těch mých pěti letech. Tahleta nesmyslná víra, že na nějakou neproniknutelnou šifru přijdu, když na ni budu dostatečně dlouho zírat, se mi dodneška vrací jako sen. To, na co zírám, ale už není potišťená stránka, ale matematický příklad, k jehož řešení mi totálně chybějí znalosti: a stejně na něj koukám s přesvědčením, že na to přijdu.

Byla jsem sama v hotelovém pokoji v Mariánských Lázních, kde maminka měla na starosti seminář pro ochotníky, a vedle postele, na níž jsme spolu spaly, ležela hromádka her, které vydávala Dilia, tehdy „divadelní a literární jednatelství“. Byl podzim, chodila jsem do první třídy a stále ještě neuměla úplně dokonale číst, ale tyhle věty, přiřazené vždy k postavě, se mi podařilo vyluštit, dosazovala jsem po smyslu a hledala podobná slova na stránce, až jsem ten dialog přečetla. Bylo to jako zázrak – mrtvé značky na stránce najednou dostaly smysl a živě ke mně mluvily. Když máma přišla asi ve dvě v noci z večírku s ochotní-

ky, byla jsem v půlce hry *Mordová rokle* Miloslava Stehlíka. Je rok 1961.

Dvě zásadní knížky mého dětství byly *Medvídek Pú* a *Děti z Bullerbynu*. *Medvídek Pú* je knížka pro děti, které jsou často samy. Ani Kryštůfek Robin nemá v příběhu sourozence a nevíme nic o jeho rodičích. Zatímco máma prala prádlo v prádelně, skládala uhlí, topila v kamnech, vařila, kosila trávu a snažila se něco vypěstovat na zahradě, hrála jsem si v zákoutích vily a pak, když jsme se přestěhovaly do bytu na sídlišti, i v zákoutích nedostavěného sídliště s dřevěnými lávkami přes výkopy a s lešeními na domech, ve kterých už se bydlelo. Hrála jsem si se vším možným a na všechno možné. Žila jsem život podobný tomu, jaký žijí hračky v geniální knížce A. A. Milneho, kterou, jak jsem se později dozvěděla, napsal pro svého synka Christophera Robina, kterému se ale doma říkalo Billy Moon. Bavila mě paradoxní logika těch příběhů, jejíž vyhrocenější podobu jsem později našla v Carrollově *Alence* (autor *Medvídky Pú* ostatně studoval matematiku v Cambridgi). Ústřední hrdina, který není žádný borec, je při své zálibě v dobrém a hojném jídle přízemní, ale má dobré srdce a otevřený vztah se všemi dalšími postavami, díky čemuž se mu podaří každou situaci obrátit k dobrému. Později jsem dostala pod stromček Chestertonovy *Povídky otce Browna* a svého hrdinu jsem v něm našla v podobě pro dospělé a při té příležitosti zjistila, že tahle chestertonovsky dobromyslná poloha anglické literatury se opírá o víru v člověka, podloženou dějinami mocného britského impéria. Ale o tom o něco později.

Originály hraček Billa Moona jsou od roku 1987 uloženy v Donnell Library v New Yorku ve speciální vitrině. Čas od času požádá britská vláda amerického prezidenta, aby byly vráceny do své vlasti, americký prezident to odmítne a ujistí britskou vládu, že je o ně dobře postaráno. Vyprávěla jsem to svým dětem a Julie, které bylo tehdy asi dvanáct, se u stolu rozplakala, protože až do té chvíle žila v přesvědčení, že všechny ty bytosti jsou živé.

Děti z Bullerbynu mi do života přinesly partu, skupinu dětí, s nimiž člověka pojí nerozlučné přátelství. Souroznectví, o které jsem byla rodiči připravena, protože bratr žil v Praze s otcem. Ale hlavně – ukázalo mi svět svobodného

dětství, v němž mají děti rovný vztah s rodiči, kde nejsou neustále peskovány a nabádány, ani se nemusejí bát průšvihů, protože vlastně nic skutečný průšvih není. Karafiátovi *Broučci* jsou hezká knížka a četla jsem ji taky ráda, ale té poslůžnosti je v ní prostě moc.

Astrid Lindgrenová se stala mojí obdivovanou autorkou na celý život, postupně jsem od ní přečetla snad všechno, co u nás vyšlo, většinu už s vlastními dětmi, a pojmenovala si, v čem je její velikost: uvedla do dětské literatury a tím i do světa postavu holky, která dokáže všechno jako kluci, přičemž se ale s nimi nepotřebuje srovnávat. Bytostně emancipovanou dívčí postavu, kamarádku a ochránkyni slabších, osobnost, která neuznává sociální rozdíly ani měšťácké konvence, dokonce je ani necítí, jako Pipi Dlouhá Punčocha v kávové společnosti. Teprve mnohem později jsem se dozvěděla, že Astrid Lindgrenová v nijak svobodomyšlných poměrech ve Švédsku nevyrostala, že musela tajně v Dánsku porodit a na čas odložit své dítě, jehož otcem byl ženatý šéfredaktor novin, kde byla zaměstnaná. Postavy z knížek Astrid Lindgrenové ovlivnily i výchovu mých dětí a její trefné charakteristiky ve spojení s mým smyslem pro dramatickou inscenaci způsobily, že si dodnes obsazujeme děti a lidi ze svého okolí do postav z jejích knížek. Což ostatně děláme s postavami z *Medvídku Pú* taky.

Moji rodiče se v padesátých letech minulého století stěhovali do pohraničí s prázdnou, nábytek si pořídili v bazaru a knížky zůstaly v babiččině domácnosti v Praze. Doma jsme tedy žádné slavné ediční řady z 1. republiky neměli, knížky v mámině domácnosti přibývaly postupně, zejména díky Klubu čtenářů a Klubu přátel poezie. Nabídkový katalog jsme s mámou, co pamatuju, procházely společně, mně ta jména mnoho neříkala, ale upřímně řečeno, pokud šlo o světovou literaturu, mámě taky ne. Tak jsme intuitivně vybraly někdy skvost a někdy titul, který zůstal zapomenut.

Měli jsme malý byt a máma měla malý plat pracovnice okresního kulturního střediska. Půjčovali jsme si tedy knihy v knihovně, ostatně knihovnice byly máminy kamarádky, takže nově vyšlé hity jsme mohli číst přednostně z proterky. Byla jsem návštěvnicí dětského oddělení, chodilo se

tam přes celé město do takového secesního domu na náměstí s točitým schodištěm, regály s knihami obklopovaly stěny kdysi honosného bytu. Milovala jsem edici Knihy odvahy a dobrodružství, každá knížka jiné barvy, na hřbetě tři černé pruhy a zkratka KOD. Přečetla jsem z té řady snad všechno, dozvěděla se tak o historických událostech jako bylo třeba objevení Jižního pólu nebo vzpoura na lodi Bounty, navštívila v příbězích daleké kraje, o jejichž existenci bych snad jinak ani nevěděla – vždyť se nikam necestovalo. Tibet, Cejlon (jak se tehdy jmenovala Srí Lanka), Kongo, Patagonie, všelijaké ostrovy. Z téhle edice jsem taky četla knížky Arthura Ransoma, které ovlivnily dětství mojí maminky a tety do té míry, že v Kolinci na Šumavě, kam jezdila rodina za války na letní byt, založily s několika místními dětmi Klub Amazonek. Teta jako nejstarší Amazonka každé prázdniny psala deník a to byla taky zásadní četba mého dětství: nikdo mi prázdniny za války a těsně po ní nevyličil tak, jako tetinou rukou psané deníky. Než se Amazonky rozpadnou a rozejdou do zaměstnání a na vysoké školy, než některé z nich vstoupí do komunistické strany a jiné emigrují, uspořádají o prázdninách roku 1945 literárně hudební akademii ve prospěch obnovy Lidic, vybraných 56 korun československých pošlou na příslušné konto a dostanou poděkování, podepsané prezidentem Edvardem Benešem.

V knížkách Astrid Lindgrenové či Arthura Ransoma mě bavilo číst o jídlech. Později jsem u válečných deníků Astrid L. pochopila, že to bylo i její téma, protože v zápisu z válečného Švédska (byť neutrálního) je s dávkou špatného svědomí vypsán dlouhý výčet lahůdek, které rodina měla k Vánocům. Děti z Bullerbynu pijí zázvorové pivo, když pomáhají jednotit řepu, mají k svačině obložené chleby. Amazonky a Vlačovky dostávaly od rodičů na své výpravy na plachetnicích neustále něco zapečeného. Představovala jsem si, jak asi chutná angreštový páj a domácí paštika a největší otázkou bylo zapečené hovězí. Já jsem dostávala na školní výlet chleba se salámem a byla bych si tak přála mít obložený chléb: rozhodně bych protestovala, kdyby mi někdo řekl, že to je totéž. A že višňový páj je možná bublina. Ale kdo by mi to řekl, vždyť nikdo z lidí, které jsem znala, nikdy v těch zemích nebyl.

V babiččině knihovně v Praze některé staré knihy a edice byly. Našla jsem tam Kiplingovu *Knihu džunglí*. Mauglí už nevyrostá v idealizované společnosti, kde dítě je středem péče a výchovy. Prostředí džungle je divoké a konkurenční, ale má svou moudrost a morálku. „Jsme jedné krve, ty i já“ nezní u Kiplinga rasisticky, ale jako apel na spolupráci bytostí obdařených rozumem, jímž dokáží čelit chaosu, vražedným pudům a válečným vášním. Které zastupují nevypočitatelný opičí lid Bandar-lóg a hlavně strašlivý tygr Šer Chán. A toho může v boji porazit jen Mauglí, lidské mládě, ve spolupráci se zvířaty džungle i planiny. Imperiální přesvědčení o právu Brita spravovat Indii jsem nad Mauglím nezpochybňovala. S Kiplingem jsem pořád ještě v dětství, ale už se dostávám k velké literatuře.

A v té zaujímá naprosto prominentní místo Mark Twain a jeho *Dobrodružství Toma Sawyera a Huckleberryho Finna*.

Tuhle knížku jsem dostala k Vánocům, když jsem na ni ještě byla malá. Prokousávala jsem se jí zpočátku trochu obtížně, svět zapadlého amerického městečka, kde sirotek Tom vyrůstá u tety Polly, chodí do nedělní školy, provokativně se stýká se synem místního opilce Huckleberrym Finnem a dětsky miluje Becky, dceru smířčího soudce Thatchera, jsem si těžko představovala. Ale pak mě strhla literární brilance Marka Twaina, v náhlém jasném záblesku jsem pochopila jeho ironický nadhled nad společností amerického městečka na Mississippi se všemi jeho předsudky a konvencemi. Od té doby vím, že člověk nemusí rozumět všemu, o čem čte, dokonce že neznalost reálií a historických souvislostí může způsobit, že se ke knížce stále vrací a vždy znovu v ní nachází něco, co mu minule uniklo.

Huckleberry Finn byl v mém čtenářském životě prvním hrdinou, s nímž jsem se v ničem nemohla identifikovat, kterého jsem ani tajně nemilovala, ale k němuž mě poutala hluboká sympatie a starost o jeho osud. V mém čtenářském životě to byl první hrdina, který byl ze sociálně na hony vzdálených kruhů, první člověk, který nestál o žádné institucionální výkazy a vysvědčení, pro kterého měřítkem hu-

manity byla jeho intuice. Byl vlastně úplným opakem toho, k čemu jsem svojí středostavovskou rodinou byla vedena. Byl to první skutečně literární hrdina, bytost, jejíž tělo bylo vytvořeno myšlenkami a slovy, která mě vedla světem pro mě stejně neznámým jako známým. A cesta s ním byla navíc ohromně zábavná a dobrodružná. Mnohem později jsem postupně z mnohem vážnějších a pozdějších děl, která jsem ale přečetla jednou a tím s nimi byla hotová, začala chápat, jak jiná je Amerika než Evropa, v níž žiju. Při pravidelných návratech k Huckleberrymu jsem se dobírala právěho významu i půvabu scén z románu: docenila jsem postavy podvodníků Vévody a Krále, do detailů si užila část, která se odehrává v domácnosti jižanského plukovníka, popis interiéru, básně a kresby zesnulé slečny Emily (tu jsem pak později potkala u Williama Faulknera), tu jejich puritánskou bibli a nesmiřitelnou krevní mstu. Celé tohle poznání se završilo při mé jediné návštěvě Spojených států, kdy jsem v galerii v Detroitu procházela chronologickou expozici amerického umění. Tam, v prvních místnostech, kde jsou nainstalované interiéry s typickou výzdobou sádrových papoušků a plukovníckých portrétů, jsem uviděla zhmotněné to, co Mark Twain popisuje ve svém románu.

Když jsem působila v Západočeském divadle v Chebu, režíroval kolega Michal Przebinda dramtizaci Huckleberryho Finna. Černocho Jima, zásadně důležitou postavu Twainova románu, Huckleberryho partnera v absurdně logických dialozích i jeho ochránce (jakkoli Huck podniká celou anabázi v přesvědčení, že naopak on zachraňuje Jima před pádem do otroctví), tedy černého Afroameričana, jak bychom dnes řekli, jsme natírali pro představení tmavou tělkou. A když si na to dnes vzpomenu, připadá mi to absolutně nepřijatelné. A vůbec to nebylo potřeba, podstata příběhu by zůstala srozumitelná i bez toho ilustrativního viksování na černo.

Z Knih odvahy a dobrodružství jsem vyrostla nejpozději v sedmé třídě, od té doby jsem četla knížky pro dospělé. Odpoledne, když nikdo nebyl doma, jsem hltala Remarqueovy *Tři kamarády*, pokašlávala jsem a představovala si, že

mám tuberkulózu jako Patricie Hollmannová. A že mě někdo taky tak miluje, jako hrdina toho románu ji. V *Černém obelisku* mě bavily všechny ty bizarní postavy barových typů a šmelinářů, pro sentimentální potřebu mého dospívání jsem v románu měla tragickou lásku k šílené Isabelle a jen tak mimochodem jsem se z té knížky dozvěděla, co je inflice.

Máma moc ráda četla Bohumila Hrabala a jakkoli jsme knížky spíše nekupovali, Hrabala si opatřovala, kdykoliv něco vyšlo. První hrabaliánou, kterou jsem četla, byly *Morytáty a legendy*, soubor textových koláží a skic k budoucím povídkám a románům, napoprvé dost těžké čtivo, díky němuž jsem se ale napařád ubránila dezinterpretaci Hrabala jako hospodského vypravěče historek. Fascinovala mě *Legenda o Kainovi*, předobraz budoucích Ostré sledovaných vlaků, existenciální próza o tom, jak vykonanou sebevraždou člověk zabije bratra v sobě. Vzpomínka na tuhle četbu mi připomíná, jak málo vědí rodiče o svých dospívajících dětech: navenek jsem byla celkem úspěšné, spořádané a hodné děvče, uvnitř jsem se systematicky, až do technických detailů zabývala sebevraždou.

A ještě jedna knížka mě v dospívání ovlivnila tak, že jsem jí úplně propadla a část dospělého života si zkomplikovala posedlostí její ústřední postavou. Byla to *Větrná hůrka* Emily Bronteové, která zapadla do mé záliby v anglicky psané literatuře (čtené samozřejmě v českých překladech) a romantického období dívčího dospívání. Ve své ještě nedospělé duši jsem si říkala, že být Kateřinou, Heathcliffa bych nezradila a zachránila bych tak osud svůj i jeho. A pak už jsem byla dospělá, ale pořád ještě velice mladá, a tohle své přesvědčení jsem uskutečnila, několik let skutečně žila na samotě, svého Heathcliffa zradila a celé to nedopadlo dobře, ale naštěstí ne tak tragicky jako u Emily Bronteové. Reálnou *Větrnou hůrku* jsem před nedávnem také navštívila, je to dost turistické místo, ale toho podzimního dne byla mlha nad krajinou rozdělenou kamennými zídkami, ztratily jsme cestu, bloudily a zapadaly s nejmladší dcerou do bažin. Vymotaly jsme se do civilizace daleko od místa, kam jsme chtěly dojít. Vrátila jsem se do příběhu jako pan Lockwood na začátku románu, když zabloudí cestou na Drozdov a musí na Větrné hůrce přespát.

Máma s tetou, její o čtyři roky starší sestrou, se zapojily do opisování textů pro samizdat, a tak jsem držela v ruce několik knížek z Petlice, ty legendární x-té kopie na průklepáku s podpisem autora na předsádce. Četla jsem je na rodinné zahradě v Olešku u Prahy, a to vysoké letní slunce, kdy po obědě teta chvíli spala a nekonalo se žádné trhání a zavařování ovoce, mi dodnes prostupuje Vaculíkovým *Českým snářem*. Český snář mě tehdy zasáhl zásadní literární postavou, kterou jsem dosud neznala: postavou samotného autora. Tak, jako Gustave Flaubert prohlásil „Paní Bovaryová jsem já“, můžu já říct, že „Vaculík jsem já“. Jeho autorskou odvahou říci na sebe v první osobě i to nejhorší se ve mně otevřely temnoty jungovského stínu a při tom jsem cítila, že teprve takhle je to celá pravda. Možná je to narcismus, ale cítím to hlavně jako zátěž, s níž se autor vláčí v neustálé obavě, aby někomu, kdo se pozná, psaním neublížil.

Celý život čtu poezii a svého času jsem taky hodnotila jako porotce umělecký přednes. Ale když o svém vztahu k literatuře přemýšlím, zjišťuji, že mě hlouběji oslovují příběhy a postavy než obrazy. I v čase, kdy jsme s přáteli v Plzni pěstovali divadlo poezie, naší nejúspěšnější inscenací byla próza *Chléb* bulharského spisovatele Jordana Radičkova. Našla jsem ho ve Světové literatuře, kde trhnutím normalizační opony přestali vycházet mí oblíbení angloameričtí autoři, a od té doby od něj přečetla všechno, k čemu jsem se dostala. Jeho příběhy z Balkánu je možné zařadit k magickému realismu, jsou plné tajemství a humoru i v tragických okamžicích jako byl ten, kdy nacisté vypálili pekaři jeho pekárnu a z těsta, zadělaného na chleba, se upekla obrovský bochník.

V profesním životě jsem měla proti svým vrstevníkům deset let zpoždění, způsobené nesmyslnou kádrovou skvrnou, kvůli které jsem nesměla na vysokou školu. Tehdy jsem se vdala, narodily se nám tři děti, žili jsme v hájovně a každou volnou chvíli četli. Klasiků bylo v obecní knihovně nepře-

berně. Pak jsem se přece jenom v trochu uvolněných poměrech dostala na DAMU a brzy i do divadla v Chebu. Čtení nabralo ještě větší obrátky, přišel rok 1989, začaly vycházet knížky, do té doby nedostupné, nové hry, divadelní teorie a tak dál. Literaturu jsem začala potřebovat a používat k profesi. Ale stav, kdy člověk četbou žije, kdy bez knížky by uvald jako bez vody, ztratil barvu jako bez slunce a nakonec umřel podvýživou, ten už nezažiju.

Povídky o psaní

V zrcadle s pěkným rámem

Otázka (Preparovaná povídka)

Michal Šanda

Uvnitř v restauraci bylo nařacháno, přestože čas oběda už minul a na večeri bylo ještě brzy. O prázdninách je Šumava turisty doslova obsypaná. Po krátké šermířské přestřelce výhružných pohledů se mu podařilo ukořistit dvě místa venku na zahrádce. Ostatně s kolem je to skoro nutnost sedět venku a mít ho na očích; neexistuje řetěz, co by nešel přestípnout. Seděli pod obří pergolou s firemním logem Staropramenu a on plácal, co mu slina na jazyk přinesla, jenom aby se vyhnul té Simonině otázce.

„Schválně se někdy podívej na starou turistickou mapu. Hranice byla zakreslená doprostředka Lipna. Na břehu, co jsme teď, už mělo bejt údajně Rakousko, přitom na skutečnou hranici je to ještě pěkná štreka. Čtyřicet let sem nevkročila noha normálního člověka. Tady, co je teď tahle hospoda, měli pohraničníci posádkový velitelství. Samozřejmě, že nejezdil ani přívoz.“

Z reproduktoru připevněného nahoře na rámu pergoly ducala nějaká odrhovačka. Bůh ví, proč mu na mysl vytanul Frank Zappa. Jak se ta skladba jmenovala si už nepamatoval, ale její podstatou bylo, že z koncertní nahrávky vypreparoval part pro bicí. V Mothers of Invention tehdy bubnoval Terry Bozzio, což není podstatné.

Podstatné je tohle: pokud to jde v hudbě, musí to jít i v literatuře!

Otázka byla povídka, která v knize *Hemingwayův byk*, shrábnul za ni honorář a ten utratil a tím to hasne. Sice v ní figuroval jako postava, zároveň byl ale jejím autorem a měl tedy nad ní svrchovanou moc. Literatura není podstatná, důležitý je život a on si ho trestuhodně nechal protékat mezi prsty. Promarňoval šanci za šancí a jakoby zpovzdálí netečně sledoval, co to hodí. Co? Další a další a další povídku, nic víc. Konečně je potřeba začít brát život vážně. Simonu si v něm ovšem představit nedovedl.

Když si tohle všechno uvědomil, zatetelil se radostí.

Simonu z té povídky prostě vypreparuje, jako to udělal Zappa s bicíma.

Na to si musel dát panáka fernetu.

„Citrusé?“ zeptal se číšník.

„Dvojitýho!“

Nojo, přívoz. Co se u něj nachytl štik. V baru Kochba se před lety, když sem přijel na dovolenou poprvé, dal do řeči s chlápkem. Jak se ukázalo, byl to místní převozník. Bar Kochba. Už pouhý fakt, že někdo v takové díře, jako je Horní Planá, má ánung o povstání Makabejských, ho fascinoval. A ten převozník povídá: „Pojeď ráno se mnou a něco uvidíš.“ A taky že jo. Lodní šroub rozseká na cucky drobné čudly, oukleje, bělice, a do té krvavý kaše najíždějí k nepřičetnosti rozdrážděné štiky. Štika je jako žralok. Jakmile ucítí krev, pere do toho hlava nehlava. Podle převozníkovy rady nahodil wobbler těsně za záď přívozu a okamžitě mu na prutu visela krásně vybarvená devadesátka s mohutnou ocasní ploutví a tlamou plnou neskutečně ostrých zubů.

U vedlejšího stolu se batolilo děcko. Pokoušelo se zakousnout do červeného balonku, na jeho pusu byl ale příliš velký. Následně kluzký oslintaný balonek vypadl děcku z rukou. Egon se pro něj sehnul a načechraným obloučkem ho hodil děcku nazpátek. Vtom se odkudsi přirítíl pes a balonek uchmátnul. Děcko se rozběčelo. Kdesi v dáli zahřmělo, zvedl se vítr a z odpadkového koše přivál mikrotenový sáček, který se zachytil za řídítko jeho Gianta.

Pomalu bylo čase porozhlédnout se po nějakém novějším modelu. Určitě chtěl celopéro. Koukal se na internet, současné Gianty se mu ale moc nezamlouvaly. Specialized se zase dal na devětadvacítkový průměr kol a v terénu je to strašně nemotorné. Dvacet sedm a půl je ideál. Asi půjde do Treku. Scott je zbytečně předražený. Nino Schurter na něm sice vyhrál olympiádu, ve finále je to ale všechno stejně v nohách. Sundal z řídítek sáček a procvakal cyklocomputer. Ukazoval 78 kilometrů.

Vrcholy okolních kopců křížovaly blesky. Obrovské dešťové kapky, které dopadly na hladinu, jako by se od ní zase odrazily a rozprskly se až ve vzduchu. Miniaturní vodní šrapnely. Přívoz byl kvůli bouři mimo provoz. Stál uvázaný u mola naproti v Horní Plané. Převozník si v boudě

udělal kafe a pustil si přenosnou televizi. Naposled tady bouřka zabila rybáře. Stalo se to před necelým měsícem. Na rozdíl od Orlíku, který má v koruně hráze čtyřicet metrů, je Lipno mělké. Největší hloubka je nad starým korytem řeky. V něm číhají na kořist candáti. Pokud se podaří spustit do něj nástražní rybku, nastane cosi, o čem člověk celý život sní. Candát za candátem, jeden krásnější než druhý, mu ohýbají prut do oblouku a naviják cvrliká, jenomže se přihnala bouřka a rybář už nestačil s pramicí včas odveslovat do bezpečí.

Opřel kolo o železný sloupek s jízdním řádem přívozu.

Byl promoklý skrz naskrz, ale šťastný.

Bez Simony.

Prague School of Creative Communication

Studio in the distant forests

Básně a prózy Prague School of Creative Communication

ÚVOD

In the second semester of creative writing, students continue to develop their voice, style, and creative practice. While our main focus is our own creative writing, we read a wide variety of poetry and prose. This semester we have read poems from Elizabeth Bishop and D. A. Powell, fiction from Shirley Jackson and Earnest Hemingway, and non-fiction from David Foster Wallace and Joan Didion. Every piece of writing that students turn in is read, discussed, and workshopped; we talk about what's working, what isn't, what we're excited about, and what might be changed. In short, we work collaboratively to become better writers and better readers.

DEVON WOOTTEN

Witch's Garden

Her garden is her most precious possession,
Tucked away, like a treasure, in her
 backyard,
Forty-nine square meters of soil arranged
 in loopy rows.
Plants sprout from every niche and corner,
Some brushing the soles of her feet, some
 towering above her,
Shooting out of the ground besides the
 rows, intertwining, climbing towards
 the sky,
Without her ever having sown a single seed.
Every day she trims the branches, plucks
 weeds, cuts down offshoots,
Last time she missed a day, her house was
 swallowed up by clover.

Guests from all over come to admire her
 garden,
Though nobody ever agrees what plants
 she grows.
They seem to change each time you look
 away.
There are flowers larger than an elephant's
 head,
Pollen puffing into clouds,
Mushrooms spinning in endless circles –
Look! You turned your head, now
 everything's different.

Wiry herbs in peculiar patterns, stalks of
ragweed taller than a house, a mosaic
of petals drenched in color,
A dizzying kaleidoscope of hues.

If you come to her at night, you'll think
you're dreaming:
She pulls the sky into her garden.
Cornflower blue drips into purple,
Silvery clusters of tines shape constellations,
Midnight blue carnations shimmer with a
starlight edge,
Hydrangeas in blotchy violet form nebulas,
The night sky painted onto flower
blossoms.
Don't you want to visit?
She grows the favorite flowers you've never
before seen.

blank canvas

flicking through pages on the plane: all full.
journey over before it began
sallow paper filled from top to bottom,
blemishes too dark to cover up
like acne before a wedding

the best time of your life is now (“Make
sure to have something to remember
it by”)
wrote a diary before, never longer than a
week (will start again) (right now)
no space left for ink: black blotches like
melanoma
white gaps like scar tissue in between

should have gotten a new notebook (too
late now)
take only memories: gotta take them with
me in what way I can
bodies are more reliable than diaries

grease film on the cover like unwashed hair
blisters on my lips like coffee stains
tissues scattered like forgotten bookmarks
caught a cold in the hostel: not worth
starting a new chapter for

first sunburn stamped on my body in red
blotches (more telling than words)
burning off the top layer of skin
the same color as a romance novel

do judge me by my cover (tells as big a story
as the letters inside)
plenty of space to record (like a blank
journal in a tourist shop)

Crowning Moment

She had the physique of a mythical Greek hero, the confident posture of a business person, and offered Jaric a cigarette when she caught him staring in the parking lot of her night club.

It was 8:50 PM. Jaric clocked out of work at 6 every evening, but as far as his wife was concerned, his boss kept him occupied for hours past the end of his shift.

“You’ve got to set boundaries,” she always said. “The shop won’t go under just like that. Let them see how they get on without you.”

As always, Jaric nodded and agreed.

“Of course, dear,” he said. “I’ll talk to him,” he said.

As always, he clocked out at 6, wandered the city, and knew that upon his return, his wife would urge him to quit his job once again.

But it wasn’t time for that. Not now, when only a narrow patch of asphalt separated Jaric from her. She’d caught his eyes because of the colors of her hair – pink and purple and a deep marine blue.

Because of the neon sign above her head – eye-watering, rapidly blinking yellow and red.

Because of her size – taller than him,

certainly. She would have been, even without the heels giving her 5 extra inches of height.

She took a drag from her cigarette and blew a cloud into the air. Jaric's eyes followed the swirling pattern of the smoke – mesmerizing, playful, inscrutable. Pieces fit themselves together in his mind, and a picture started to take shape.

His breath puffed out in front of his mouth in a thin mist. She was still watching him. Not warily. She had no reason to be afraid. She was larger than him, most definitely stronger, and the door to the nightclub was half-opened next to her.

Jaric hadn't known he was missing something until then. There was no way he could have. It was impossible to miss something you didn't know was supposed to be there.

The neon sign of the club illuminated her towering frame, casting a shadow on the ground and over Jaric's life, recontextualizing, throwing moments from his past in a stark contrast he'd until then been blind to. Deep, garish furrows that he would have never known were there. Gaps he would have continued to step over instinctively.

A gap where his peers had jeered over girls in the locker room as teenagers. A gap throughout the dispassionate, practical nature of his daughter's conception. A gap of complete lack of understanding for the rom-

comes his wife enjoyed, the ones that hinged on a husband's straying eyes.

Decades worth of blank space in conversations with his wife.

"Would you like me better as a brunette?"

"There's nothing wrong with your hair."

"Do you want me to cut it?"

"It's perfect."

"Tina from work had her nose done just last weekend. And Priya is wanting to go a cup-size bigger."

"Good for Tina and Priya."

"We'd have the money for it. It'd be a one-time thing."

"You're perfect," he'd said. "What are you talking about? You're perfect."

He couldn't fathom why she'd looked unhappy. They'd gone to bed early that night, and he remembered the way she'd looked: like a statue, rigid and proud, pale frame clad in a new night dress.

"Aren't you cold?"

"No," she'd snapped, pulled up the blanket, turned on her side and said not a word for the rest of the evening.

A statue, yes. Cold and motionless and immovable. A dainty, oval face and a petite frame. Limbs so thin that his hand could engulf them completely. A statue so fragile to be placed behind a 3-inch glass wall.

Nothing about the woman in front of the nightclub was fragile.

She took another drag and puffed out smoke from full, painted lips, the cloud billowing upwards, illuminated by the neon sign of the club. If she was a statue, she was another kind. Not fragile and small. A statue towering over most men, a statue with a chiseled jaw and broad, muscular shoulders clad in a flimsy costume.

She told him that her name was Olivia. Her voice rumbled through her chest, so deep that the very air between them seemed to vibrate. Goosebumps broke out on his back.

Are you coming inside? she said. The show is about to start.

Olivia, he mouthed. Olivia, with a body like Adonis. Olivia, who had nothing fragile about her. Olivia, whose existence slotted into place inside him when Jaric hadn't known that he was something in need of completion.

Are you coming, darling?

He had no voice to answer her with, so he left.

The air felt colder without the neon cigarette smoke to warm it. He patted his pockets. In vain, of course. He'd stopped smoking years ago. His wife didn't approve of it.

Are you coming, darling?

It was 9:12 PM. The cold linen bed he shared with his wife awaited him – a bed so large that they hardly ever touched, despite her being a restless sleeper.

Are you coming, darling?

Picture frames decorated their house, all the ones that signified a happy household: their wedding day, baby pictures, his daughter's first day of preschool. Posing, smiling, happy. Smile for the camera, baby. It'll look good on the mantelpiece.

"Darling, darling, darling," he mouthed under his breath, the faintest whisper escaping his lips. His chest didn't rumble. The air didn't vibrate. Goosebumps bloomed on his arms. From the cold, certainly.

"Darling," he whispered, and thought of foundation applied thickly over a shaved jaw. Hair sculpted in a style impossible to achieve with real hair. He thought of deep, sultry words spoken from painted lips. "Darling. Darling..."

He kept walking. Pieces rearranged in a whirlwind of motion – swirling around his guts, lodging in his throat, slotting into place and filling every gap.

Jaric puffed clouds of condensed breath into the night and understood a part of himself he hadn't known needed to be understood.

It was 9:17 PM, and Jaric loved his wife. He loved his daughter. He was committed to them. He wouldn't do anything to hurt them.

Are you coming, darling?

It was 9:20 PM, and Jaric walked down

the street on a route that would take twice as long to bring him home.

It was 9:21 PM, and he thought of Olivia and basked in a new, unfathomable joy he knew neither his wife nor his daughter would be able to give him.

Curiosity

You can see the ocean from miles away
The coastline may take your breath away
You're taken aback by the strong wind
and your nostrils are filled with the smell
of salt.

The heat is unlike anything you've ever felt
and the palm trees dance out of rhythm
to songs over songs over songs.

Come closer, down the creaking wooden
stairs

and into paradise you go.

take your shoes off, burn the sole of your
feet

feel every single grain of sand

as you're blinded by the sun

sweat dripping down the back of your neck

you need to come closer

to where the sand is wet.

and so the waves reach your feet

you know they are inviting you in

water up to your calves, up to your knees

you shouldn't go any deeper.

up to your hips, you keep going in

you know you shouldn't go any deeper.

up to your belly button,

you're way past the reefs

but still you keep going deeper.

now it reaches your breasts
and so you start to swim
you should know better than to go any
deeper.
but there is no going back,
the horizon within reach
Now it's only you and the blue inbetween.

Epiphany

Paris nunca me encheu os olhos
até os meus encontrarem os seus e
I got lost in translation
when my heart spoke a language
I had never heard before.
Oui, oui
C'est moi, je suis ici
the heavens spoke to me, the universe
 whispered
mother nature blew me a kiss
that's it, c'est fini.
And all the great poets wrote sonnets
 about it
(you are indeed like a summer's day)
Na praia de Boa Viagem
caipirinha, sol e mar
in the cold streets of Prague
e onde a vida nos levar
c'est toi pour moi, moi pour toi.
Eu sou poeta e aprendi a amar.

[1] "Paris never filled my eyes"

[2] "Until mine met yours"

[6] "Yes, yes"

[7] "It's me, I am here"

[13] "In the beach of Boa Viagem"

[14] "Caipirinha, sun and sea"

[16] "Wherever life takes us"

[17] "It's you for me, me for you"

[18] "I am a poet and I learned how to love"

The Case of the Missing Feeling

It had been at least a couple of months since we last talked. So, when I heard my phone buzzing, I was surprised to find a text from her. It wasn't like the texts she usually sends me, either. No "hey" or even a "are you free today?" Just the following phrase: "Come to my place. Need your help with a case." It wasn't really an invitation as much as it was an instruction. And I did not hesitate.

When I got to her apartment the door was already open. She knew I was coming, even though I hadn't answered her text. She had her back to the entrance as she stared quietly out her window, at the monotonous view of the city we had both grown up in. I took a quick look around the small living room. Everything seemed to be the exact same as it had been the last time I had been there. And yet, something was different. The air... was different.

"That was fast," she said, without turning around.

"I wasn't busy." A lie. But could she possibly think I wouldn't drop everything I was doing to come to her encounter?

I could tell she smiled at my response. She held her hands together, the tip of her fingers touching her lips, thinking.

“What’s going on?” I asked. She took a deep breath.

“My dear Watson...” She finally turned around to face me, a big smile coming up on her face. “We have a case.”

So that’s what was going on. I only then understood the text she had sent me. You see, this is the way it has always been with us, for as long as I can remember. Something from our childhood we took with us into our adult life. She had always been too into those stories. I honestly don’t know at which point in her life she had read those books, but it was definitely something she had internalized so deep into herself that it had become just another one of her exquisite personality traits. If you knew her, you knew. So, if she was Sherlock Holmes, I was her Dr. Watson. That’s just the way it was. In any story she would always be the title character, and I, her faithful sidekick.

It might seem a bit odd, I admit. But it was something only the people truly close to her would understand. Only I understood. I never felt disregarded or left aside in any way. It was just who she was. The way she was. If you knew her, you knew all the stories in the world could be about her, and only her. And I would gladly follow, always.

“So, tell me, Sherlock...” I said as I sat down on the chair near the sofa. “What is this case about?”

It is a bit embarrassing that it took me

so long to figure out what was going on. The text itself should have made it obvious, and if not, I should have known the moment I laid eyes on her. She had her hair in a ponytail. She wore a basic white shirt and dark jeans with a pair of black combat boots. An outfit that said absolutely nothing, if it wasn't for the black trench coat placed in the armchair by the window, ready to be picked up and worn, even though the summer weather didn't ask for it.

"I need to... remember something," she said, as she sat on the chair where her coat was, looking straight at me from across the small living room.

"Remember what?"

"If I knew it wouldn't be forgotten, would it?" she smiled and I laughed at her nonsense.

"So, what are we looking for?"

"The question isn't what we are looking for... but where we will look for it."

She took a moment before getting up her chair, then put on her coat and walked up to me with a soft smile on her face that could easily be hiding all of the answers in the world behind it. She reached out her hand towards me. It was time to go.

I told her we could take my car, since I had driven up to her place, but she insisted we

take the bus. We'll be there in a few minutes, she said. So, the bus we took. It was only half full and we sat by the window, facing each other. The streets of London seemed emptier than usual. The sun was high above us, not many clouds in the sky, as it was not raining yet (it usually comes between 3 and 4 o'clock). We passed by the London Bridge, its beauty coming and going as fleeting as the wind. The skyline could fill the eyes at first, but its impact never lasted.

It was a silent ride. We had known each other for far too long to feel the need to make small talk. But, still, this would usually be the time she'd ask me how I was. How was work. How were things at home. But, no, not this time. Not that it bothered me. Maybe she already knew the answer to all these questions. Or, maybe, she was trying not to know. She was quieter than usual. Not in an anxious way, as I would have expected. She was almost too calm, too serene.

We got off on a street I didn't recognize at first. We walked around for only a couple of minutes, feeling the warm breeze of that summer afternoon, until we stopped in front of a big old house that looked exactly like all of the other houses in the street: two stores, brown walls, white fence... except for the unmistakable pink mailbox. We were in front of her parent's house.

I started walking up to the entrance be-

fore she stopped me, saying we were not going in.

“Aren’t they home?” I asked.

“They probably are.”

I didn’t understand. Why had we come all this way if she wasn’t planning on going inside and talking to her parents? They couldn’t possibly be in a fight. No, that didn’t happen with them. They always had a good relationship, as far as I could tell. She looked at the old house with a look in her eyes that I could only describe as admiration.

“Do you know when you’re young and the world seems to be so small?” she asked, eyes still fixated on the house. “When I was a kid, this is as far as the world would go for me. These streets were all I knew.”

She looked towards the end of the street, the sunlight reflecting in her eyes.

“It seemed as if they went on forever...”

She didn’t see me walk the last few cobblestones towards the door, and when she realized it, it was too late. I had already rang the doorbell.

“What are you doing?” she whispered angrily, catching up to me. She grabbed my arm, trying to pull me away from the door, but I escaped her grip.

“I don’t get why you made us come all the way here not to go inside,” I answered. “Besides, I miss Bob and Martha. It’s been a while since I’ve seen them.”

The big wooden door opened to the view of a woman in her mid-50s, with pale skin, blond hair and a huge smile on her face.

“Emily! What a wonderful surprise!” She hugged me very tightly. “Bobby, come here! It’s Emily and your daughter,” she shouted into the house.

“Hi Martha, it’s so good to see you!”

“My darling, I missed you so much!” she said while hugging her daughter.

“Hi mom.” She hugged her mother back, unenthusiastically.

“Honey!” A chubby man in his 60s came to our encounter at the door. He hugged his daughter and shook her from side to side.

“It’s nice to see you too, dad,” she answered while being squished in her father’s arms.

“Emily darling, have you gotten taller since the last time that I saw you?” Bob said while holding me by the shoulders.

“Let’s go inside, I will make us some tea!”

We sat on the big brown couch in the living room. Bob sat in the armchair across from us. I could hear the whistling sound of the teapot on the stove coming from the kitchen. I looked around the place, at the many picture frames. Pictures of her as a baby, of

us together as kids, of their family trips. She had a genuine smile in every single one of them. Looking at her now, sitting next to me on the couch, it almost felt like a completely different person. I am not quite sure why.

“There you go.” Martha walked into the room with a tray of tea and cookies and placed it on the coffee table in front of us.

“Thank you, honey,” Bob said, helping himself to a cookie. Martha sat in the armchair beside him.

“I’m so glad you came to visit us, darling. We missed you so much.”

She smiled weakly at her mother, I could tell she was avoiding looking them in the eye. She remained sitting there, in silence.

“How have you guys been?” I asked them, trying to break the awkward silence.

“Oh, you know,” Bob sighed, “same old, same old.”

“We are actually planning a Christmas trip for this year!” Marta said excitedly. “But someone doesn’t want to come with us.” She looked suggestively at her daughter.

“It’s not that I don’t want to go,” she started to answer “It’s just that... I won’t be around.”

I looked at her with a raised eyebrow. Where will you be? She looked away without giving me any clues.

The rest of the afternoon went by quickly. We got lost between tea, cookies and conversation. She loosened up eventually, and I even saw her laugh at her dad's jokes at some point. I still couldn't figure out why she looked so off-place, so distant...

"Well, we better get going," she said, getting up.

"So soon? No, stay a little longer!" Martha cried.

We made our way to the door and said our goodbyes. But, right before we stepped out, she turned around and hugged both her parents at the same time, tightly. Five seconds, ten seconds, twenty. Until she finally let go.

"Where to now, Sherlock?" I asked as I followed her down the street.

"You'll see," she said without turning around to look at me.

"Can you stop being so enigmatic?" I laughed.

"Follow my lead, Watson." She turned around smiling and winked at me.

We were in our old high school. It was a bittersweet feeling, looking at the old building. We heard the loud sound of the bell.

"Perfect timing," she said.

We were sitting on a bench across the

street from the school. We watched as the kids rushed out of the place as if it were on fire.

“It’s funny, you know,” She started to say, her eyes going from kid to kid. “I used to hate this place. I spent every second here wishing it would be over.”

I looked at her. She looked so at ease.

“Now, looking back...” she continued, “I think those were the best years of my life.”

She sighed. I didn’t answer. I just looked back at the old building and smiled to myself.

We sat in silence for a while. The sun was starting to set when she got up and said we had one more place to go.

Baker Street. This was our final stop. I only realized where we were when I saw the bronze man smoking his pipe.

“So, you came to see your idol?”

I joked.

She laughed. She looked at the statue of Sherlock Holmes, taking in every last detail as if it was the first time she ever saw it – or the last.

“Beautiful, isn’t it?” She said, almost in a whisper. “I used to think I would be just like him when I grew up.”

She touched the bronze man softly, as if she was trying to make sure it was real.

“I remember the first time I was here. It was probably the most important day of my life.”

“Why? Because you met him?” I asked jokingly, pointing at the statue.

“No.” She looked me in the eyes and smiled. “Because I met you.”

How could I have forgotten? That was the very place that we met, almost 20 years ago. We went to different schools at the time, and both of them took their students to a field trip there on the same day. I remember standing there alone, away from all the other kids. I wasn't really good at making friends. Then, she approached me and started talking to me like we already knew each other. She took my hand and made sure we stayed together during the rest of her school's field trip, which, of course, caused chaos in my school, who suddenly had one kid less in their group. It worked out for the best in the end, as my parents decided to transfer me to the same school as her. After all, I had a new best friend.

I couldn't help but smile at those memories.

“So, Sherlock...” I leaned on the cold statue, next to her. “Are you finally going to tell me what this case is about?”

She stared at the statue silently, ignoring my question. We stayed in silence for a few minutes. I looked at her, the person

I had known my whole life, but I couldn't recognize her.

"Seriously, what is this reminiscing all about?" I was starting to get annoyed. She remained in silence.

"I don't have time for this, Elizabeth. I have work tomorrow, I need to go home."

"You're right," she answered suddenly, still not looking at me. "It's time to go."

She took one last look at the statue and took a deep breath. When she finally looked at me, I could see the moonlight reflecting in her eyes. Was she crying?

She hugged me goodbye and turned around to leave before I could say anything else. And I let her go.

Part of me knew that would be the last time that I would see her. So, a few days later, when my phone rang in the middle of the night and I looked over to see Martha's name on the screen, I didn't answer. I already knew. I had lost my best friend.

A good detective would have seen it coming. But then again, so would a good friend. I guess I was neither of them, after all.

I wonder what it was she was looking for that day. I wonder if she found it. Perhaps it was an unsolvable case all along. That, I will never know.

Cherry
Cherry lady
Blossomed in devotion
You're so common in the east
but oh how i would love for you to be
common here
the ground would be covered in all shades
of pink,
exactly where i would love to be -
underneath the shady tree,
a tree with more than 400 individual
species, with people adoring you over the
centuries - yet you're still so young and
free - reborn every sullen year
It's my dream to see you - feel you -
be inside you
I want to lose myself in you - and i don't
even mind if you blossom too soon
for you my love i'm willing to wait - even
thousands of years - even if its a waste
I would swallow you whole - like the
earthquakes that would shake your fragile
soul
Shake you until your leaves would fall -
into the never ending cycle
Sakura they call you - whispering in the
springtime's breeze
the aphrodite of nature - the lonesome
queen

Your petals dance upon the air
in the busy Japanese streets
as if you have no worldly care
and i'm still there
and that's pretty rare
Sakura
the
lovely
lonesome
despair

Grandma's house

My grandma's house is my favorite place
to be

I cry when i have to leave
She always cooks for me
and never leaves me be,
Alone with the dog
who's named same as me
Fell to her knees,
was found behind a tree
They replaced her quickly
I wonder if they'll do the same to me

-

The garden is filled with hand coloured
gnomes,
while the caged bird sings its songs
a knock on the door
and my mouth falls to the floor
"Grandpa has come back from the store!"
when my grandpa comes back from the
town
the sun goes down,
and grandma has another nervous
breakdown

-

She lights her cigarette
while her cheeks get salty and wet
Wet as the blue waterfall my grandpa made,
and blue as my thigh when i disobeyed,

on a summer day with a fresh squeezed
lemonade.

Everything is so alive in the summer days
like my grandmas kind ways
and in the winter

its
sad and gray like my grandpa's car in the
driveway

-

I realized since i got older how things came
to be,
and i started to pray for my grandma to
finally be free

Microfictions

Chromosomes: Once upon a time, there was a legend about a lighthouse that turned into a ship and sailed all the seas of the world, and when trying to return, was shattered on the rocks of its childhood. Actually, I can't imagine anything more terrifying than what happened to poet X, who woke up one morning and discovered that he was poet Y.

Till rocks do us part

1. A legend of the lighthouse, as old as time – and as old as time they were – our lighthouse keepers, who abandoned their families – those who had families – every two months to escape their minds – to explore them there. As one of the keepers was saying goodbye to his beloved wife, she said:

“Till death do us part, right my love?”

“Yes Mary, till death do us part,” he sighed.

They shared a big warm hug, as she saw him disappear into the dark and ominous sea.

As him and his buddy arrived at the familiar island, something felt wrong from the moment they set foot on this land. But these old and strong traditional men ignored their intuition and carried on with their usual practices. It was dark soon after they arrived so they set the less important things aside and they went to do something they deemed more important than bringing coal and heating up the space, drinking booze.

This was their kind of “warming up”. These two were best friends and they enjoyed this

alone time with themselves, sometimes maybe a bit too much. They were supposed to be having a very difficult conversation at this time, it was that time of the night, where they were too drunk to speak but their actions spoke louder.

“Why don’t we just run away together!”
sailor n.1 said hopelessly.

“What kind of idea is that? We have wives and kids back at home, who’s gonna take care of them?” said sailor n.2.

“That isn’t important, the most important thing there is is us, and the connection we have,”
said sailor n.1.

“No way, i’m not going anywhere with you this is a part time thing for me, like this job,”
sailor n.2 exclaimed.

These words cut deeper than a rusty knife. His whole world shattered right in front of him, and when sailor n.2 opened the window overlooking the rocks to smoke a cigarette, sailor n.1 pushed him off and watched him roll down, losing a few of his limbs. He followed right after.

This way, they haunt the island and the lighthouse together, forever.

Sailor n.2350

2. It was a normal day for both of them, but a last one for just one of them.

We have all heard the stories about beautiful creatures driving sailors to death, it's one of the many fantasies sea men caught themselves daydreaming about, amongst the other like finally getting to see the flickering lights of the lighthouse at the nearest and most craved land.

It was their 4th month on the ship, ten men having barely any water left they were starting to lose hope. They missed the still ground, clean clothes and comfortable beds, warm food made with love, and most importantly their wives and mistresses.

The girls knew this, that the men are shallow and they craved the touch and even the slightest sight of a woman more than food to keep them alive. The men they targeted were usually the drunkest sailors, hanging from the side of the ship like a dead fish. The ones that their dreams are only consumed by the longing for the opposite sex.

They knew this, they could feel it from miles away. That's why it was so easy this time, like every other time.

Thomas was an average sailor, a man, loved women more than the sea. He didn't really identify with the title of a "sailor" though.

His sea sickness was overwhelming that day, his friends didn't bother because this was a usual occurrence.

He was looking down at the waves when suddenly he heard a song – a song so beautiful – he forgot the smell of vomit for a second.

He looked up and saw her hair glistening in the warm sun, her skin pale as snow eyes bigger than bugs and bluer than the ocean.

He fell under her spell, jumped to his death, his body – never to be seen again.

Sailors thought he was a madman.

The story of the lost seagull

3. Who likes seagulls? Humans don't like em, the fish don't like em - why are they even here? Do they help anybody?

They say God has a different purpose for each living thing on this planet, but what is a seagull's purpose?

Most people would not think of anything if they saw a seagull, but seeing one for Mathew was the sign of hope.

It was the 231th day on the sea, from the 30 original crew there were just 12 of them left.

They saw nothing but water and blood for the past half a year, and they were starting to lose hope.

They got into a circle to sit down and talk, what else could they do, and one of the sailor asked:

“What is your biggest dream?”

“Currently? To see something other than water,” another sailor laughed awkwardly.

“I would love to see my wife and family again,” said another sailor.

“What’s yours little Mathew?”

They expected him to say candy, or something a little boy would want, even though he’s not as young as you might think.

“A *seagull*,” he said confidently.

The sailors were surprised, *why* would he want to see the most annoying bird known to mankind?

A seagull is a sign of *hope*, for specific people, it’s the sign of a *land*, a *life* outside of the *ocean*, *life* is near where seagulls reside.

Right after the words left his mouth, they heard a familiar shriek of a white bird, flapping its wings right above their clueless heads.

Ubi amor, ibi dolor

It had only been two months since I knew her. She was just a voice on the zoom call for me. I remember the allure she had for me and me for her. A chance meeting on the most unlikeliest circumstance, Latin class. She was the first one who initiated our beautiful love.

“I think you are quite smart, thank you for sharing what you know with us.”

I had only been saying what I knew about roman culture and history in the Latin class, things I only faintly remember from my amateurish research stemming from my love for History. My affection for her was “*Magnus*”, I could say since it was the first time someone who saw me for what I was. The love she had for me was also “*Magna*” I could feel it, it was evident. But, we didn’t speak much after. Still roughly seeing or more precisely hearing each other on zoom we both were not brave enough to say it. The love was strong but the fear was stronger.

February 1st came around and something shifted in the air. We were no longer free, but our love found another common ground to stand firmly on, shared disdain for tyranny. The love that was started by intellect mutated into passion. We became

more passionate with our words, but still unable to meet each other. The attraction was stronger because we were still far apart but our hearts were closer.

We started talking about our life, our beliefs our hopes and funnily enough Emmanuel Kant. You see she was an artist and she could never get into Kant's slog of a text that is Critique of Aesthetic the text was a slog I agree, but my school has trained me in the art of critical reading and seeing it as a perfect opportunity to impress her I read it. The promised meeting that would take place was just the cherry on top. And just like that, I got into the book, reading and analyzing what I had read. Normally Kant is too much of a slog for me, he just writes such a filtered and sterile text that one could fall asleep reading his philosophy. The only thing that got me through the whole ordeal was the idea of meeting her and Kant's idea itself.

I remember it was March 3rd when she went outside to indulge her passion for sense of justice and love for liberty. I remember I was still halfway through the book when my text to her was not seen nor replied. My worries echoed through my head like the gunshots that echoed through the city. My love stoked my flame of anxiety as I start to wonder what has happened. For the first time in my life, I felt a hollowness akin to a bottomless chasm where I just

kept falling. Just like that tyranny has taken away my love too, locked away behind bars for sprouting the truth. The budding love cut away just like that.

A dark hollowness haunted me from that day onwards. Stoking my flame for vengeance, love taken by tyranny. Pain was all that remained.

Black Tempest

Black clouds swirling cool breeze coming
A storm approaching? No, it's just monsoon
rain.

Giver of life bringer of doom
Duality of man gave physical manifestation.
From the bay of Bengal brings this life
saving elixir

Torrential in its nature, primal in its essence
The life-giving nature of water, within
exists the insidious nature of storm.
And once it rains it goes on, washing down
the heat

It washes down the strife
It washes down the soil
It washes down the life
The lives may be ruined or elevated by rain
Giving kids a lifetime of memory
Giving melancholy to few
Good night sleep to some
Hellish torture to the unfortunates
Kingdoms rose and fell
At the whim of abstract black clouds
Land itself gives way to the force of violent
nature

Withholding leads to strife
Giving too much to ruin
Kings acting like peasants to bring rain
With golden cane
Striking down the nature

And decreeing the nimbus to give life
But nature always has its mysterious ways
And life will only be commanded by one
force
Nature

Teahouse at the corner

Plato's academy where the love of wisdom
was born
Was I there? Yes, I once was
But it wasn't in a forest or Raphael's fresco
It was in a corner of York street Yangon
It was there we talked about
Nonsensical theories our teachers taught
that day.
It was there we talked about
What our existence meant to us
It was there where we discovered ourselves
Wisdom smelled like amber liquid we
consumed daily
Wisdom tasted savory like the noodles
we ate
Wisdom sounded of laughter
Filling the already noisy teahouse
5 PM was the time of wisdom
Wisdom beyond class
Wisdom as organic as tea
Golden tea made our golden time in our
little golden land
Ignorant of the Socratic method yet twas
our conversations were like
Endless streams of thoughts all condensed
into one table
One moment
One companionship
What is Platonic love?

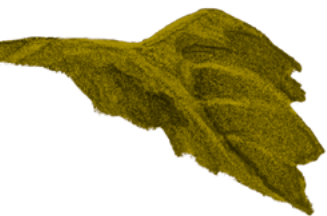
Did I experience it?
Yes I did.
Back there in our little academy
Sophists were born
Life cruelly sent us down different
paths but
Lives were meant to do their deeds
elsewhere
Where we will become ourselves
Isn't that what the academy was for?
Even with the epiphanies we gained from
our little symposium
Nothing last
The corner teahouse will close every night
And people will always part ways

Studenti, absolventi, učitelé

Dílna

Niečo sa tam pohlo (19. verzia)

Martin Praslička

Budeš písať príbeh.

Bude sa to odohrávať v Prahe, byt na ulici Velehradská, popisné číslo jedna.

O čom to bude?

Bude to o najväčších ľudských túžbach.

Bude to o najväčších ľudských traumách. Traumách z rodičov!

Vzťah rodič – dečko má všetky prvky nezdravého partnerského vzťahu. Lenže tento sa skoro nedá ukončiť. Z začať o tom hovoriť/písať sa dá až po tom, keď prebehne proces odlúčenia domácností. (Balla musel počkať až na smrť svojej mamy, aby mohol napísať svoju oceňovanú knihu... Krstný otec. Nie, V mene otca.) A začať o tom hovoriť/písať pekne, to sa do toho najprv musí vložiť spomienkový optimizmus. Rodič sa toho dočká až „na staré kolená“. V tom lepšom prípade. Inokedy až po skončení dedičského konania. (Niekedy nikdy.)

Ako sa bude volať hlavný hrdina?

Bude sa volať Marcel (lebo tvoje meno začína na M).

Marcel chodil dva a pol roka s kresťanským dievčatom. A bol to jeho prvý veľký vzťah. Veľká láska (to tiež napísal Balla). Marcel ho nevedel skončiť, ani keď ho kresťanka štípala do bradviek na autobusovej zastávke. Musel ju podviesť. A následky citi doteraz – fantómovú bolesť bradviek.

No a čo potom rodičia. Ktorých prichytil pri sexe alebo ako si pred sexom berú uterák do kúpeľne a hovoria: o chvíľu sme späť. A o niekoľko rokov ich prichytil pri tom, ako každý sexuje už s niekým iným.

Marcel sa cítil citovo postihnutý. O tom, čo páchal kvôli svojmu zbabranému životu, bude tento príbeh.

Posleš redaktorke.

„Jediné, čo jste mohli udělat, bylo zapálit si další cigaretu, nalít další sklenku a rty a očima sledovat odlupující se zdi. To, jak se k sobě muži a ženy chovali, bylo nepochopitelné.“

CHARLES BUKOWSKI

Ešte je rozrušená z práce, vidno to v pohyboch, ktoré sú prudké a ostré a mieria presne.

Sedím na gauči – v momente, keď príde. (Ká, budem ju volať moja Ká.) Najprv buchne dverami, lebo so zámkom sa niečo posralo a s dverami treba búchať.

Zastihne ma v zlom čase, lebo niečo sa zavrtalo do môjho ucha, nejaká nepriateľská invázia, a je mi nahovno. Cítim pohyb. Taký nepríjemný slizký pohyb. Pocit.

Len čo si zloží veci, hovorím jej: „Hýbe sa to! Na 100%!“ A ešte to asi niekoľkokrát zopakujem, keď si ma nevšíma.

„Nic tam nemáš!“ zakričí rozmrzene a bleskom na mobile sa mi špára v uchu.

V izbe je potemnelo, vonku je potemnelo. A s Ká, mojou Ká, na seba zvyšujeme hlas.

Prvá fáza procesu

Pijeme víno, čo kúpila vo vietnamskej večierke a chvíľu sa jeden s druhým vôbec nebavíme. Po dvoch pohároch ju to prejde. A mne víno zaberie. Spustím, najprv opatrne, ako sa to nedá vydržať. Ako strašne sa to nedá vydržať, že tu dnes ležím, celý deň, v tej istej polohe (nanajvýš si párkrát vyhoním), a nemôžem sa ísť ani vyšťať. Hovorím o vnútorných bolestiach, tie poznám.

„Měl ses jít projít,“ povie len tak, pohľadom je všade len nie na mne.

Vôbec ma nepočúva. Iba som sa držal za hlavu, na ľavej strane – a tá nerovnováha bola ešte neznesiteľnejšia. Okamžite ju naseriem, keď hovorím iba ja a iba o tom svojom „probléme“.

Jenom ty a ty a ty!

„Já sem v práci vůbec neměla čas zabírat se sebou, víš. Co mě bolí, jak mám nateklý nohy a jak tam pořád chodí Němci a ještě s takovým divným přízvukem se furt na něco ptaj. Byla jsem tam dneska úplně za debila.“

Oči má rozšírené ako po adrenalínovej injekcii a musí jej poriadne búšiť srdce. Píchá tými očami do vínového pohára, hladina sa kolíše, až sa na nej urobia kruhové vlny.

Dostanem z toho úzkosť. Z nej, zo všetkého. Zrazu sme obaja nejakí iní, nekompatibilní na čokoľvek. Aj na obyčajný rozhovor. Musím vypadnúť.

Ani to nerobím sám, ja. To obliekanie, hľadanie kľúčov, chodenie z izby číslo jedna do izby číslo dva (máme malý dvojizbový podnájom, tam sa to všetko odohráva). Utieram si čelo do rukáva, a to niečo, čo spôsobilo úzkosť, ma samo ťahá preč. Chaoticky, asi smiešne.

Upokojí sa – zmenia sa jej oči. A aj vlnobitie prestane.

„To nemôžeš byť alespoň jeden posranej den normální?!“ prejaví svoj vnútorný pokoj, s ostrou vráskou medzi očami.

A mne zatiaľ zvierá hrdlo, že jej ani nemôžem opakovať: to nie ja!, to nie ja! Pokračujem v tých pohyboch riadených zhora, niekým iným, a Ja akurát zabuchnem dvere.

Asi mám horúčku. Pamätám si málo. Každý krok odmeriava nejaký slizký plazivý pohyb, pocit v hlave. A keď kráčam po Námestí Jiřího z Poděbrad, potom cez Sad Svato-pluka Čecha, ide oproti mne dievča a usmeje sa. Pokúšam sa usmiať naspäť, ale ten môj výraz sa zmení na kľč. Musí to vyzeráť strašne.

Dievča má tmavé kučeravé vlasy a pery s takým sýtim červeným rúžom. Ten jej úsmev je výrazný, možno si aj oblizne peru

v tom momente, kedy sa míňame. Vzruší ma to... Ale určite nie!, zotrela by si rúž.

Napadne mi, že ten jej úsmev musí mať nejaké tajomstvo. Niečo obscénne, čo by sa mi určite páčilo, a musím sa jej zavesiť na päty a nechať sa viesť. Čo by sa potom stalo?

Jasné, že sa iba minieme a ona si niečo myslí o mne a ja si myslím, že som vyzeral ako debil.

Nespomalím. Keby som spomalil, tak tá zmena rytmu Ho znova preberie. V tranze, kedy je bolesť znesiteľnejšia, sa dostanem do Havlíčkových sadov. Tam zastanem. Je tu výhľad na mesto.

Všade je pot, sveter je premočený, pot presakuje. Sadnem si na lavičku, v hlave to duní a na spánkoch mám mokro. Mokro vlastne všade. Sedím v mláke vody. (Na tej lavičke musela byť už pred tým. Asi je po daždi.)

Výhľad na mesto je aj z Vyšehradu. Tam som sa prvýkrát stretol s Ká a z mobilu sme počúvali pesničku *Come on Eileen*.

Bola tma, tancovali sme, pili víno a bez akejkoľvek predohry sa zblížili. V záchvate. Pudy a asi zamilovanosť, neviem čo všetko. Bolo to pred rokom. A odvtedy sme na Vyšehrade neboli, jedine cez deň na prechádzke, proti ktorej určite protestovala, lebo sa nerada len tak prechádza. Bez cieľa. (V češtine sa to povie Bloumání. To je pekné.) A zmenili sa aj naše stretnutia. Sú každo-

denné a nenapadá mi k nim žiadna pesnička. Iba niekoľko výplňových slov ako soundtrack.

Čakám na úplnú tmu. Kedy je normálne tacať sa ožratý po ulici. Nikto nevidí tvár, akurát pod lampou. Zdvihnem sa zo svojho útočiska, x hodín som sa pozeral na oblaky, čo vyzerali ako Biele slony, a mokro už nie je. Rovnakou trasou sa dostanem na Jiřího z Poděbrad, pod veľké kostolné hodiny. Ešte sa na ne chvíľu pozerám, obídem kostol a nafotím si ho aj s mesiacom v splne. Po 22:00 som v našom byte.

Stojím na chodbe, na rozhraní izieb. V jednej sa svieti, tam je Ká, druhá je tmavá, pre mňa.

„Môžem?“ klopem. „Nebudem ťa rušiť, nebudem nič. Niečo si zoberiem a vypadnem,“ ospravedlňujem sa, asi prehnane, asi sa diví ešte viac, čo sa to so mnou (zasa) deje. Držím víno, trochu sa na ňu usmievam: „Všetko je v pohode, už si večer,“ a zmiznem v tej svojej izbe s vínom a paralenom a dám si oboje naraz.

Počúvam *Heart-Shaped Box*, Nirvanu, a úplne cítim tú Cobainovu neskutočnú energiu, ktorú vedel dostať von iba tým, že do toho poriadne búšil. Na chvíľu ju cítim s ním a hltám víno, lebo si hovorím, že takúto energiu treba hneď zničiť. Sama je deštrukčná.

Zaspím. Ani neviem kedy.

Druhý deň

Ráno ju nájdem ležať vedľa mňa. Pozerá sa. Na mňa. (Čo sa tak na mňa pozerá?!)

Úplne ju počujem: „Seš každej den jenom horší a horší!“

„Dobré ráno,“ poviem a rozchádzame sa. Vezme sa preč, aj s perinou.

Som v tej izbe (číslo dva) sám. Je tu jej posteľ, môj stôl, polica na knihy, ktorú urobil jej otec, a inak iba biele steny a biely plafón. A ani sa nečudujem, keď sa v tom momente (kedy sa rozhliadam po tom priestore) preberie On. Hlboko v uchu. Slizký pocit. Nemal si začať myslieť – hovorím si. Keby si na nič nemyslel – hovorím si – bol by ešte spal. Prebudil si ho! A to sa mu asi vôbec nepáči, lebo sa začal zúrivo metať, boďať okolo seba.

Buchnem do tenkej priečky medzi izbami. Potom sa zaryjem do vankúša a možno doňho kričím. Ká to musí do vedľajšej izby počuť. Ale nehovorí nič (cez stenu nepočujem myšlienky). Nepríde. Nič.

Mail od redaktorky.

Otvoriš ho, zatiaľ čo si dvoma prstami tlačíš na ľavý spánok. Vólá sa to: „Zopár postrehov“. A je tam: že ten ženský charakter... Ká je akási plochá. Mal by si s ňou niečo urobiť, lebo zatiaľ je to ten typický charakter klišé frajerky, ktorá furt nadáva a nerozumie hlavnému hrdinovi.

(Ty s tým súhlasíš. Naozaj taká je.) Známa šablóna, píše.

A tak rozmyšľaš nad Ká, ale nikam to nevedie, tak začneš v posteli písať. S takou nečakanou zúrivosťou – asi ako sa ti v hlave vŕta ten tvoj chrobák.

On bol vlastne dvaja. Ako Dr. Jekyll a Mr. Hyde. Akurát, že Hyde sa volal Marcel. A Marcel mal jednu zvláštnu záľubu, z ktorej sa v neskoršom štádiu stala túžba, vášeň. Marcel miloval hroby. Nie len tak hocijaké. Hroby spisovateľov! Ktoré si fotil a ukladal do albumu „Hroby spisovateľov“. Mal tam K. Čapka, Erbena, Hynka Máchu... čojačiem koho ešte. Večer sa zabalil do deky, otvoril víno, otvoril album a prezeral si tie fotky, tie pekné pomníky, nápisy – miloval nápisy: Navždy v našich srdciach; Spomíname...; Syn, otec, bojovník za národ.

A myslel na ich veľké diela a zrazu, ako tak na ne myslel, cítil vzrušenie. Vzrušenie ducha aj tela. Celá tá hmlistá záležitosť: smrť, duša, život, ktorý už nie je – a čo sa s ním stalo?!

Vlastne nič konkrétne, len to veľké vytrženie v ňom prebudilo vášeň, s ktorou nevedel nič iné urobiť. Masturboval.

Pošleš redaktorke nový text a zasa myslíš na Ká.

Au – ten tvoj pocit ťa zasa bodne niekam do vnútorného ucha.

Ako by som strašne chcel, aby došla a sadla si ku mne na posteľ a chytila ma za hlavu... ale tak nežne, hladkala by ma po vlasoch a povedala, že všetko je fajn, naozaj v pohode, a začala mi rozprávať, ako sa má. Hocičo. A ja by som na všetko odpovedal iba „hmm“ a ona by ma svojim hlasom krásne rozptýlila. Všetko by bolo v pohode. Aspoň by sme sa tak mohli tváriť, moja drahá Ká.

Na repeat si púšťam *That's Life* od Sinatru.

When I'm back on top...

I've been up and down and over and out...

That's Life.

To je príliš veľa nádeje naraz. To by normálneho človeka zabilo.

Dnes máme obaja voľný deň. A nezačali sme úplne dobre, tak sa odhodlám a vojdem do tej prvej izby. V prvej izbe je kuchyňa, stôl, gauč, telka... Moja Ká púšťa platňu na gramofóne, práve sa nad ním skláňa, a keď vojdem, ani sa neotočí, neprekvapí. Nezľakne.

Gramofón hrá, ale na pesničku si ani za nič nespomeniem.

„Ako bolo včera v práci? A ako sa má tvoja mama? Čo ten... rozbor tých... znamienok? Dopadlo to dobre?“ Dávam jej toľko otázok, aby so mnou musela hovoriť. A ona fakt hovorí, rozvité vety, ktoré ma upokojujú. Vlny jej hlasu. Je to také, ako som si to predstavoval.

A ja sa musím celý ten čas premáhať. Pokladám doplňujúce otázky a cítim, ako sa tam prevaľuje, asi spokojný, že ma tak trápi.

No a potom má ten môj chrobák v hlave, alebo čo to je, pocit, že sa držím až moc dobre. Že nám to s Ká ide až moc dobre. Začne sa hmýriť s ešte väčšou zúrivosťou, hlava nehlava, až mi z toho zrní pred očami. Vôbec neberie ohľad na to, že sa práve snažím znova sa k mojej Ká priblížiť.

Si poriadny hajzel!

A keď to už nevydržím, zhíkнем a asi aj poviem: „Kurva, mohol by si s tým prestať?!“

Strčím si do ucha prst, chcem ho vyšpárat von.

A Ká sa na mňa pozerá s hrôzou. A jej rozvité vety sú už len jednoduché, potom skôr už iba jednoslovné, ako odpovede na niečo, na čo som sa nepýtal. Nakoniec pokrúti hlavou.

Dnes máme obaja voľný deň, a už od začiatku nevieme, čo s ním urobiť. Ona rozmýšľa, ako vydržať so mnou. Ja rozmýšľam, ako vydržať s ním. So slizkým pocitom. A že ju o ňom musím presvedčiť. Inak Ká, moja drahá Ká, úplne stratí chuť.

Hrá gramofón, ale tú platňu si ani za nič nepamätám. Do druhej izby si vezmem fľašu a cigy.

Unaviť Ho môžem iba písaním.

Ukážka z delší stejnojmenné prózy.

Elvis zpíval *I want you, I need you, I love you*, ona vstala, místo mikrofonu svírala mobilní telefon, v kalhotkách a tílku se pohupovala do rytmu a prstem ukazovala, že chce mě, mě potřebuje a mě miluje. Pak skočila do postele, v rádiu už hráli Clash, ona divoce máchala hlavou do rytmu a imitovala hru na kytaru. Já měl v ruce vychlazené pivo a v druhý zapálený cigáro a celá tahle scéna mě tak dojala, že jsem se konečně odvážil a po hodně dlouhý době tiše vydechl tu zprofanovanou větu lásky. Byla uvízlá v nás obou, oba jsme to věděli, alespoň já si to myslel, jen jsme to nepotřebovali vyslovovat. Měli jsme za sebou půlroční vztah plný vášně, sexu i něhy, společných výletů, probdělých nocí a prospaných dnů.

A ona se na mě zadívala, chvíli mlčela a pak mi odpověděla tak procítěně a nadšeně, jako by mi navzdýcky nabídla své tělo i duši, jako by si život beze mě už ani nedokázala představit: „Taky mám pocit, že bych se do tebe mohla zamilovat!“

Do té chvíle bylo všechno tak dokonalý, a i když bych to nahlas nikdy nevyslovil, náš vztah mi přišel až romantický. Konečně jsem měl holku, která toho dokázala vypít stejně jako já, přitom být pořád půvabná a sexy,

holku, která nosila svůdně roztržený podvazky, milovala rock and roll, vyznala se ve filmech a muzice, byla upřímná, ale zároveň nevyzpytatelná, a nikdy jsem ji nemusel přemlouvat k sexu.

A pak to nečekaný odmítnutí! Sice vyřčený jakoby s láskou, ale přesto znamenající, že do mě není zamilovaná. Objala mě a pak mě pevně a jemně kousla do kůže kousek pod uchem. Věděl jsem, co chce, a já to taky chtěl, ale teď jsem se bál, že se mi ani nepostaví. Nakonec jsme se přece jen jednou pomilovali, po druhý už to ale nešlo, protože mi v uších pořád zněla věta: Taky mám pocit, že bych se do tebe mohla zamilovat.

Ona mě pak pohladila, jako by tím říkala: To je dobrý, to se stává..., ale vůbec ji asi netrápilo, proč jsem další milování už nezvládl, a spokojeně usnula na mém rameni.

Nejenže do mě nebyla zamilovaná, ale dokonce jen měla pocit, že by mohla... Jak hrozně ta slova zněla! Tak hrozně, že jsem ji v pět ráno musel vzbudit. Hladil jsem ji po vlasech.

„Princezno...“

Otevřela oči.

„Nemůžu spát.“

Přitulila se ke mně, dala mi pusku na tvář a rozespale se zeptala, co se děje.

„Já si chci promluvit.“

„Teď?“

„Jo.“

„Tak mluv.“

„Ale potřebuju, abys mě poslouchala.“
„Já tě poslouchám,“ řekla, ale oči už měla zase zavřené.

„Je to důležitý.“

Posadila se. „Mám si dělat starosti?“

„Já nevím, asi jo. Já si starosti dělám...“

„A proč? Tak to řekni.“

Chtěl jsem, ale nevěděl jsem jak. Rty měla červený od vína, oči půvabně rozmazaný a její natužený vlasy se zvedaly ke stropu. Moje rokenrolová Princezna, takovou bych si předtím ani nevysnil.

Jenže mě nemilovala.

„Co znamenalo to, cos mi řekla?“

„Jako co?“

„No... cos řekla, když jsem ti řekl, že tě miluju.“

Otevřela oči: „No... že bych se do tebe mohla zamilovat, že bych to konečně mohla dokázat. Musíš mi to ale dovolit.“

Mám jí být vděčný za to, že si myslí, že by mě mohla milovat?! Mám ji za její snahu snad zlíbat, přinést kytku, požádat o ruku?! A co znamená, že jí to musím dovolit? Přece jí to nezakazuju? Vždyť přesně tohle, aby mě milovala, po ní chci!

Chtěl jsem se zvednout a odejít, beze slova a navždy ji opustit! Jenže dřív než jsem to stačil udělat, přejela mi rukou po zátylku a já jak náměsíčný položil hlavu na její prsa a okamžitě zapomněl na útěk do noci a usnul.

Když pak vstala, vzala si foťák, uděla-

la pár fotek, jak se válím v posteli a odešla. Maličká a hubená, vždycky s tou velkou těžkou brašnou kolem krku. Nevím, jak moc si focením vydělávala a z čeho vlastně žila. Dřív mě to ani moc nezajímalo, ale už nějakou dobu mě zajímá všechno, co se jí týká. Jenže se neumím zeptat.

Když jsem zůstal v posteli sám, vklouzla TA VĚTA zpátky do mého mozku, usídlila se v něm a štourala a štourala, až jsem se musel oblíct a zkusit jí utýct, utýct myšlenkám, rokenrolový Princezně, svý lásce a nejspíš i sám sobě.

Zavola jsem klukům z kapely, abychom dnešní zkoušku začali dřív, protože opravdu utýct se mi dařilo jen při hraní. Jenže kluci buď pracovali, nebo ještě spali, prostě dřív jak za tři hodiny nemohli. A tak jsem se dál pokoušel utíkat, ale ta věta se mě ne a ne pustit, zaklínila se někde v tom blbým mozku a já ji nemohl vymazat. Pomohla by mi leda lobotomie. Který debil ji zakázal? Nesnáším, když mě trápí něco, s čím nemůžu nic udělat, nesnesu, že neovlivním svou mysl, že má vždycky navrch a určuje můj rozpoložení.

Seru na emoce, přesvědčoval jsem sám sebe. Jsem pěkný chlap, zpěvák, kytarista, lídr úspěšný kapely, která má stovky fanynek, stačí si jen vybrat, můžu mít každou z nich. Ji prostě nemiluju, byla blbost to vůbec říkat, jen jsem podlehl chvilkovému dojmu, asi jsem prostě chtěl někoho milovat.

Dvě hodiny zkoušení mi dokonale vyčistily mozek. Žádný holky, žádný starosti, strachy, prostě nic, jen prázdná hlava.

A pak – vyzvánění telefonu. Nemusel jsem se ani dívat na displej, melodie *Strange little girl, where are you going...* patřila Princezně. Poslouchal jsem slova Stranglers, koukal na její jméno, cítil vibraci mobilu a to uvolněné prázdno a klid byly pryč. Pak vyzvánění na chvíli ustalo, aby se za chvíli ozvalo znovu. Chystal jsem se říct jí, ať už mi nevolá, že mě nezajímá, ať mě nechá na pokoji. Zmáčkl jsem tlačítko pro příjem.

„Už tady čekám celou věčnost! Nemám kredit, pojd' ven!“

A konec.

Kluci na mě mrkli. „Princezna?“

Kývl jsem.

„Tak běž, vystřel.“

Jenže já se nemohl ani pohnout.

„Nenecháš přece čekat takovou nádhernou holku.“

Vyšel jsem sice ze zkušebny, ale vchodové dveře jsem otevřít nedokázal. Srdce mi hrozně bušilo, nechtěl jsem ji vidět. Jenže v kapse mi zas vyzváněli Stranglers a ona to mohla za dveřmi slyšet – musel jsem vyjít na ulici. Skočila mi do náruče a já se najednou dotýkal jejích podvazků.

„Jak jsi věděla, že jsem to já?“

„Riskla jsem to.“

„Klidně jsi mohla objímat někoho jinýho.“

„Mohla, ale... Něco pro tebe mám.“

Z kapsy kabátu vytáhla malý zvoneček. Když jim zazvonila, ozval se překvapivě silný zvuk.

„Kdykoliv zazvoníš, budu u tebe. Už nemusíš utrácet za telefon.“

Zvonek byl hezký, ale představa, že zacinkám a ona se objeví, mě rozesmála. Dal jsem si ho do kapsy a ona se postavila na chodník.

„Vem mě někam,“ řekla.

„Kam?“

„To je na tobě, prostě mi něco ukaž. Něco svýho!“

„Já nevím co. Kam bys chtěla?“

Odfrkla si, vzala mě za ruku a beze slova mě vedla. Vyhovovalo mi to, stejně jsem nevěděl co dělat ani co říkat, jen jsem chtěl být s ní.

Jeli jsme tramvají, přestoupili na autobus a pak dlouho šplhali do prudkého svahu, až jsme zcela zmizeli městu a došli na vyhlídku, odkud byly vidět jen stromy, kopce a sem tam nějaký dům.

Pak mi ukázala místečko skrytý pod větvemi stromů. „Tady jsem přišla o panenství.“

Hrozně mě překvapila, řekla to jakoby nic a já si uvědomil, že žárlím na její minulost, na toho kluka, který ji měl poprvý, navíc na tak romantickým místě a ona do něho určitě byla zamilovaná. Nechtělo se mi nic

říkat, ale nedokázal jsem překonat zvědavost.

„A jaký to bylo?“

„Byl něžnej.“

Chvíli jsme oba mlčeli. Já si ji představoval, ležící v trávě, jak se jí nějaký kluk snaží dostat mezi stehna.

„Bylas do něj zamilovaná?“

„Dyť jsem ti říkala, že jsem ještě nikdy nebyla doopravdy zamilovaná. Proto mi musíš pomoct, musíš mi svou lásku pořád dávat najevo, ať ji cítím, ať v ní můžu věřit... Bylo mi dvacet, všechny holky mého věku už to měly za sebou a Tomáš byl dobrej kamarád, měl mě rád, a tak jsem to chtěla zkusit.“

Moje Princezna přišla o panenství až ve dvaceti! To mě dostala – chtěla to jen zkusit.

Nikdy jsme se moc nebavili ani o minulosti, ani o budoucnosti, prostě jsme si užívali přítomnost. Navíc jsem ani nechtěl vědět, s kým a kdy co měla, chtěl jsem být jediný. A ona ve svých třiceti ještě nepoznala opravdový zamilování. Měl bych být rád, že alespoň v tomhle můžu být první, ale jak někomu pomoct, aby miloval, to se přece buď stane, nebo ne. To mám vytrvat a investovat do takhle nejistýho vztahu? Na to asi, Princezno, nemám.

„Pomiluješ mě tady?“

„Co? Promiň, musím zpátky na zkoušku.“

Nebyla to pravda, prostě jsem potřebo-

val odejít. Připadal jsem si jak pokusný králík. Kolik takových králíků už ji na tomhle místě šukalo, aby zjistila, jestli dokáže milovat? Nevím, ale nechtěl jsem být jedním z nich. Celá tahle situace mi přišla zvrácená.

V dalších dnech jsem se jí neozýval, ale přišla na náš koncert. Seděla v první řadě, malá hubená... Snažil jsem se na ni nedívat, nezpívat pro ni, nechtít ji.

Po koncertě jsem si do šatny vzal první holku, kterou jsem po cestě potkal. Blondýnku, mohlo jí být nejvýš dvacet, i když silná vrstva make-upu a zmalované oči ji dělaly starší. Seděla obkročmo na mém klíně, hladila mě po obličejí a já čekal.

Pak vešla. Vlastně rozrazila dveře, v ruce svůj profesionální foťák, jednou evakla, zarazila se a podívala se na mě, už ne přes objektiv. Dlouho jsme tak na sebe beze slova koukali.

Pojď, Princezno, pojď! prosil jsem ji v duchu. Ona se ale otočila a byla pryč. Sundal jsem plavovlásku z klína a utíkal za ní. Ale nikde jsem ji neviděl, vypařila se. Nebyla to jen halucinace? Vrátil jsem se zpátky do šatny a sedl si vedle fanynky.

„Byla tady nějaká holka?“

„No nějaká jo. Jedna z mnoha těch tvých?“

Nevím, co jsem si představoval. Doufal jsem, že až ji Princezna uvidí na mém klíně, vltne dovnitř, odtrhne ji ode mě a řekne něco jako: Vypadni, já jsem jeho Princez-

na! A pak mi skočí do náruče a bude to znamenat, že mě už miluje a nenechá mě žádný jiný.

„Miluju tě od první chvíle, co jsem tě viděla zpívat.“

Konečně jsem slyšel tu vytouženou větu lásky. Jak málo stačilo týhle holce, aby vyslovila něco, co Princezna nedokázala ani po půl roce. Proč mi to vlastně říká? Protože jsem stál na podiu a zpíval pro dalších tři sta lidí? Co o mně věděla? Nikdy jsem se s ní neopil, nepohladil ji, nikdy předtím jsem si ji nevyšiml. Byla to jen slova. Vlastně ani nevím, jak se jmenuje, ale vzal jsem ji k sobě, i když tu větu mi měla říct jiná.

Ráno vstala v osm, pobíhala po bytě, osprechovala se, upravila, udělala čaj a snídani. Jenže já na nic z toho chuť neměl, chtěl jsem jen v klidu ležet. Hlavně jsem neměl chuť na ni, prostě jsem si přál, aby se mnou byla Princezna. Spali bychom až do desíti, a ona by ani pak nechtěla vstávat, a já bych ji líbal a hladil, až bychom se pomilovali a znovu vedle sebe na chvíli usnuli.

Neuměl jsem blondýnce naznačit, aby už šla pryč, ani jsem nevěděl, jak ji oslovit, ale dokud jsem neznal její jméno, vlastně ani neexistovala.

„Budu muset na zkoušku.“

To by mohla pochopit, vždyť kvůli zpívání mě přece milovala.

„Tak jo, já tě doprovodím.“

Musel jsem předstírat, že jdu zkoušet,

vstát z postele, oblíct se, vzít si kytaru a jít ven. Co to, proboha, dělám? Proč ty holce lžu? Nemusím se přece ospravedlňovat, vždyť ani neexistuje! Mohl jsem jí normálně říct, ať odejde. Ale na to jsem asi příliš zbabělý.

Tak jsme šli vedle sebe, a když jsme se loučili, dala mi svůj číslo a ať jí brzo zavolám. Ani jsem se na něj nepodíval, nechtěl jsem vědět, jak se ta holka jmenuje. Strčil jsem papírek do kapsy, a když zašla za roh, otočil jsem se a šel zpátky domu. Svlékl jsem se a jen v trenkách zase vlezl do postele. Chtěl jsem jen ležet a čekat. Nevím přesně na co. Až mi Princezna zavolá? Možná, asi.

Po několika hodinách čekání jsem vytočil její číslo, ale byla nedostupná, stejně jako za další hodinu a další a další... Stejně jako další den a další den a za týden... Taky jsem šel k ní domů a mačkal zvonek, ale nikdo neotvíral.

Po příštím koncertě na mě ta bezejmenná blondýnka zas čekala, a tak jsem ji zas měl u sebe doma a ona ráno vstala a připravila snídani a já předstíral, že musím na zkoušku, a tak jsme zas šli spolu po ulici, abych se pak vrátil do postele a dál čekal. Když se to opakovalo po čtvrtý, už se mně nechtělo vstávat a oblíkat se a jít zas tam a zpátky, a tak jsem ji poprosil, ať odejde. Poslechla a připomněla mi, abych jí zavolal.

Vzpomněl jsem se na zvonek, co mi tenkrát princezna dala a dlouho ho hle-

dal, až jsem ho našel v kapse kožený bundy, kterou jsem už moc nenosil. Vzal jsem si zvonek do postele, opatrně, aby náhodou nevydal žádný zvuk, lehl si a díval se na něj. Připravoval jsem se na to, co jí řeknu, jak jí to všechno vysvětlím, až se objeví. Nebo prostě nebudu říkat nic, jen ji vezmu do náruče a odnesu ji do postele. Jo, přesně to udělám.

Tak, byl jsem připravený. Zvonek vydal nádherně pronikavý zvuk a já čekal, jak dlouho jí bude trvat, než přijde, jak mi to slíbila.

Den, dva dni, týden... Tak jsem ten zvonek pověsil nad dveře ložnice a on zazvonil, kdykoliv jsem jimi prošel.

Po šedesáti osmi dnech jsem našel ve schránce dopis se známkou ze Senegalů. Říkala, že než mě potkala, chystala se odjet fotit africký folklór, už dlouho si to přála, ale prý mě nemohla opustit. Kvůli mně změnila své plány, zrušila rezervovanou letenku a já si na to vůbec nevzpomněl, když jsem jí v duchu vyčítal, že mě nemiluje. Co jsem pro ni vlastně udělal kromě toho, že jsem jí vyznal lásku tím nejjednodušším způsobem?

„Nikdy jsem si nebyla tak jistá, že se tentokrát opravdu zamiluju, už jsem si ani nemyslela, že by se to mohlo stát, už jsem po tom ani netoužila. Nikomu kromě Tebe jsem neukázala svou vyhlídku, to malý místo schovaný mezi stromy, žádnému muži jsem nedala dárek. Netoužila jsem, aby mi řekl, že mě miluje, aby projel svými city,

protože jsem neměla pocit, že by tím mohl něco změnit. Jsem ráda, že jsem se o tom definitivně přesvědčila a za to Ti děkuju.

Nezvon, už jsem příliš daleko, abych to uslyšela. Ten zvoněk už nefunguje, můžeš ho zahodit.“

K dopisu přiložila fotku z našeho posledního setkání, mý vykulený oči a blondatý vlasy holky bez jména.

S dopisem a fotkou v ruce jsem pak vešel do bytu a ve dveřích ložnice jsem ze zvyku zazvonil. Ale byla tam jiná hnědovláska, Hana. Aspoň jsem znal její jméno. Pak jsem do toho zvonku pinkal a on zvonil a zvonil a já přes jeho zvuk vůbec neslyšel, co se mi Hana snaží říct. Jen jsem si všiml, že drží v ruce tu fotku a je rozčilená. Rozesmálo mě, že žárlí na nějakou bezejmennou holku na mým klíně a nevidí tu pravou Princeznu, která zvěčnila ten okamžik a sama zůstala schovaná. Já ji ale viděl, vždycky zachycující, ale nikdy nezachycenou, o to však naléhavěji vystupující v mý mysli. Jsi tam, Princezno, přede mnou se za objektiv neschováš.

Jeden venkovní kurz poezie a krátké prózy

Petr Borkovec

*(Kostel sv. Ignáce z Loyoly,
park na Karlově náměstí a nemocnice)*

Park, jdeme doprostřed, chodíme dokola kolem fontány a pozorujeme (nespouštíme z očí) „místo, kde končí koruny stromů“. Pozorování zapíšeme.

Rozptýlíme se (důsledně, žádné dvojice) a každý si v parku najde své místo (přičemž volí stanoviště, kde je vyšší pravděpodobnost, že může zaslechnout hovor nebo smluvu, tedy místo, kde je v doslechu nějaký člověk). Zastaví se, možná zavře oči a po nějakou dobu vnímá pouze zvuky. Zapisuje si je.

Pak společně projdeme část parku a vydáme se podél špitální zdi směrem ke vchodu do kostela. U zdi se zastavíme – pokud to bude možné, chvíli zíráme do slunce a opalujeme se. Pak zavřeme oči a pozorujeme mžitky na sítnici. Zapamatujeme si jejich tvary a to, co připomínají.

Vstoupíme do sloupového průčelí kostela a pozorně prohlížíme stíny a světlo na sloupech, patkách, dřících, římsách, schodech atd. Pozorování nějak zaznamenáme.

V kostele:

Každý si pozvolna najde místo v lavicích (nezapomínáme na postranní), usadí se, sedí, rozhlíží se.

Po chvíli pozorování se soustředí pouze na to, co je v kostele bílé.

Potom pouze na to, co je v kostele červené.

Nakonec na vše, co je zlaté. (Zápisek možná, ale ne povinný)

Se zavřenýma očima pět minut posloucháme pouze zvuky. Čas je třeba si odměřit a naplnit oněch pět minut! Všechny zaslechnuté zvuky zapíšeme.

Pozorování „hladového plátna“ (závěsu, kterým je v postní době zakryt oltář) a drapérií ve zpodobnicích v „dušičkové kapli“ (první kaple vpravo, když vstupujeme). Podrobný záznam pozorování.

Obcházení kostela a hledání motivu lastury. Kde všude se objevuje? A jak vypadá?

Při odchodu se zastavíme v „lurdské kapli“. Vstoupíme a nadechujeme vůně živých květin, které jsou umístěny ve skále. V duchu si vyjmenujeme, jaké květiny kapli zdobí. Vůně si pojmenujeme, zapíšeme. Pokoušíme se o co nejpřesnější pojmenování.

V prodejně devocionálií:

Vstoupíme (jeden po druhém) do prodejny a zakoupí jednu z menších svíček, které tam prodávají v bohaté barevné škále. Každý vybere svíčku takové barvy, která mu k tomu, co viděl v parku a v kostele připadá příhodná. V prodejně se dobře rozhlédneme!

Texty, které vznikly na základě „řízené procházky“ (březen 2023) budou zveřejněny v příštím čísle *Rukopisu+*.

Zatopte svým blízkým Ádvojkou!

Darujte svým blízkým pod stromeček poukaz na 26 čísel A2 kulturního čtrnáctideníku, ať mají po celý rok čím zatápět pod kotlem svého kulturního kapitálu a kritického myšlení. Součástí předplatného je přístup do elektronického archivu A2 a jako dárek vám pošleme knihu od některého ze spřátelených nakladatelství.

Pokud byste chtěli obdarovat také Ádvojkou, podpořte nás ročním férovým předplatným, které zahrnuje všechny náklady spojené s výrobou jednoho výtisku A2. Bez věrných čtenářů a čtenářek se neobejdeme!

Roční předplatné – 999 Kč

Roční férové předplatné – 1765 Kč

Objednávejte na adrese
distribuce@advojka.cz.

Více informací i seznam knih,
které můžete získat, najdete
na www.advojka.cz
v sekci předplatné.

Náročné umění je z definice nepohodlné, protože nepohodlné je pro aktivního občana i aktivní myšlení. Ten svou pochybnou, před-
sudečnou sebejistotu opírá o předžvýkaná myšlenková klišé. Učit je rozbíjet musí být v neposlední řadě úkolem každé skutečně efektivní „básnické akademie“.

S novým
designem také
ve vybraných
novinových
stáncích.

POČTOVÁ NEJSME NA SVĚTĚ PROTO, ABYCHOM BYLI ŠŤASTNÍ

Esej
Ondřej Nezbeda
Život jako
čtení textu

Téma
Don DeLillo
Vědomí, rytmus
a šum

Kritika
Petr A. Bílek
Nejvyšší karta
Petry Hůlové

Historie
Agáta Faltová
Život a závislost
Tove Ditlevsenové

Nebezpečí pro jakoukoli „básnickou akademii“ leží především v závažné neinformovanosti a související úzkoprsosti samotných vyučujících.

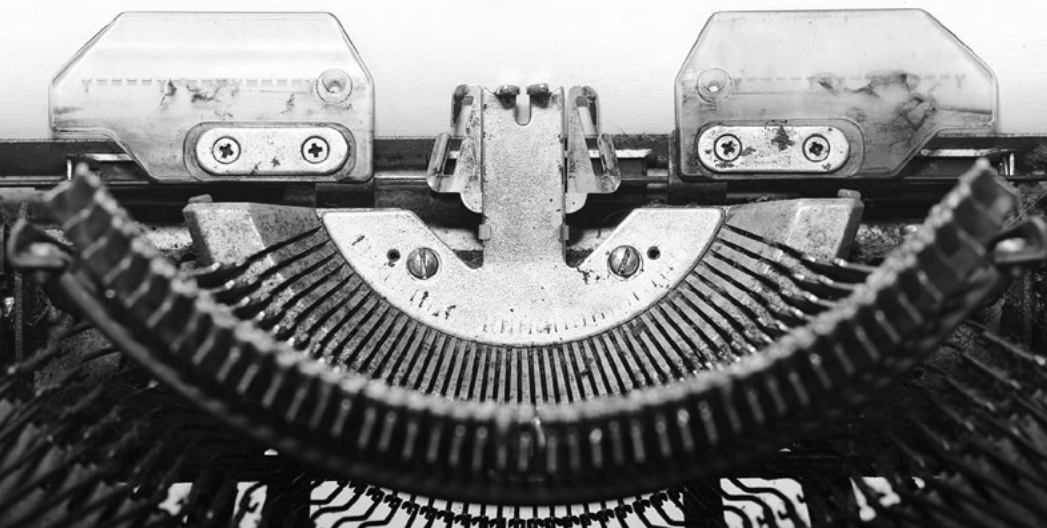
Kvalita prověřená tradicí:

tvár

**Nejlepší literatura
za nízkou cenu!**

**tištěné předplatné 1050 Kč
on-line předplatné 550 Kč**

itvar.cz/predplatne

1

Petr Borkovec
Jakub Řehák
Kateřina Kováčová
Petr Borkovec
Jacek Dehnel
Jakub Řehák
Petr Král
Miroslav Olšovský

Jonáš Hájek

Tomáš Gabriel
Magdaléna Platzová
Petr Zavadil
Petr Borkovec
Petr Kotyk
Luboš Svoboda
Anna Řezníčková
Martin Praslička

2

Ivana Myšková
Jan Němec
Ivana Myšková
Jan Němec
Mária Stanková
Miroslav Olšovský

Radek Malý
Petr Borkovec
Petr Fantys
Petr Borkovec
Petr Kotyk
Radek Malý
Martina Blažeková

3

Jan Němec
Petr Borkovec
Flannery O'Connorová
Kamil Bouška

Sylvie Richterová
Julia Hartwigová
Markéta Pilátová
Ivana Myšková
Vratislav Kadlec

Ivana Myšková
Petr Kotyk
Vratislav Kadlec
Tereza Thomayerová
Marek Vodňanský

2019

Scény z vyučovacíh hodin psaní
Vnitřní růže
Vědomé psaní
O mé rodině a sýkoře koňadrě
Zbytek je jen cvičení
Od Ambasadora k Myšlence invaze
Zákulisní autor
Kagu v houštině (1. část)
Verše o básnících a básních
Proč jsem důvod k ovcím přeložil jako
důvod jehnat
Zážitek pirátského překladatele
Četla jsem za chůze, bourala do sloupů
Neforemná hmota, nejspíš tekutina
Úvod do veřejného čtení
Z pozůstalosti Otokara Březiny
Kdybych si mohl vybrat
Záhony
Niečo sa tam pohlo

2020

Proč je dobré vidět do dílny
Netečný poslední obránc
Materializované psaní jako nutnost
Prozaické desatero
Čo tým chce básnik povedať?
Kagu v houštině (2. část)
Básně o psaní básní
Jak přeložit bažanta
Pokoj a motýl
Moje knihy
Autobiografická povídka o autorovi
Z pozůstalosti Jaroslava Seiferta
Z Atlasu bytostí
Suchá část
Překládat Milu Haugovou

2020

Slovo na úvod
První věty románů
Psaní povídek
Tendence
Šest otázek pro básníka Erika Grocha
Listují zápisníky
Záblesky
Edova čísla
Oudemansův fenomén
Od čarodějova klobouku k malým
botám
Zásadní knihy
Básně Ivana Diviše
Přece ji nebudeme jíst, když byla taková
Agáve
Variace

4

Aleš Šteger
Petr Borkovec
Ěda Kriscová
Veronika Šikulová
Yveta Shanfeldová

Jan Frolík
Martin Pšenička
Radovan Jursa
Petr Borkovec
Ondřej Buddeus
Anežka Charvátová
Petr Kotyk
Dora Kaprálová
Martina Blažeková
-wetz
Jan Zradička

5

Petr Borkovec
Jakub Řehák
Tomáš Gabriel
Lubomír Tichý
Jan Škrob
Anna Luňáková
Viktor Špaček
Petr Borkovec
Zuzana Říhová
Lukáš Vydra
Anežka Ficová
Antonín Dlask
Petra Albrechtová
Petra Karlová
Klára Mořkovská
Anežka Ficová
Kristýna Blahová
Izabela Kalinová
David Větrovský

2021

První minuty v hotelovém pokoji
Pozorování vodopádu
Čekání na postavy
O psaní
O psaní a prvním setkání se slovy
Adrieny Šimotové
K taxonomii ptáků vylétajících z knih
O básni Elizabeth Bishopové
O básni Emila Juliše
V docích Saint-Nazaire
Moje čtení
Rovnou do ledvin
Z pozůstalosti Angela Maria Ripellina
Ostrov ohraničené poezie
Fragmenty z novely Kirstin
Jeden předjarní kurs poezie
36 pokusů o škebli říční

2022

Studentka
Proč číst poezii?
O básni Erika Jakuba Grocha
O básni Marzanny Bogumily Kielarové
Moje knihy
Tiché archivy čísi práce
Kotva
Výroční book club v městečku D.
Malinová
Konec velkých prázdnin
Skládka, chyba, zóna, nit
Na řece (Volavky a motýlice)
Téma volavka

6

Magdalena Platzová
Petr Borkovec

Jan van Eisen
Anna Beata Hábllová

Adam Borzič
Lukáš Vydra
Lukáš Jiříčka
Kateřina Nechvilová
Helena Honcoopová
Petr Borkovec
Jan Wiendl
Ladislav Nagy
Magdaléna Platzová
Devon Wootten
Rebecca Krajcova
Mariana Borges
Sophie Picchulek
Aung Min Khant
Petra Strá
Marek Kalina

2022

Chvála pracovní a vyžívání
Nikdo o tom nebude vědět, protože
tam nikdo nebude

Psaní jedné povídky, postup práce
Čerstvě vykopaná, nezajištěná,
otevřená jako náruč

Jak jsem začal psát
Jak je udělán jeden Zábranův sonet
Výchozí bod
Procesy, které pokračují
Tanka není tank
Krátká próza v časopisech
A zvláště dnes – v časech horké války...
Moje knihy
Vzpomínky, úzkosti a sny

Básně a prózy

Věna
Lovecké povídky

Summary

In the seventh issue of *Rukopis Plus* (*Manuscript Plus*) we present an essay by the Austrian poet and artist Gerhard Rühm on the problems of teachers and students of creative writing. The young Slovak poet Dominika Moravčíková wrote a report from the creative writing school. Translator Helena Honcoopová shows in detail, how she approached the translation of a very old Japanese poem (by poet Saigyō). Alena Zemančíková writes about the books that have influenced her life and work. This issue also contains texts by current and former students of the Literary Academy and the Prague School of Creative Communication.

Rukopis plus Časopis o psaní Číslo 7 2023
Vydává všKK Vysoká škola kreativní komunikace
Na Pankráci 54, 140 00 Praha 4, www.vskk.cz
Redaktor Petr Borkovec
Redakční kruh prof. PhDr. Dušan Pavlů, CSc.,
Mgr. Václav Křištof, doc. Justin Quinn Ph.D.,
MgA. Martina Blažeková, Dr. Jan Šule,
Mgr. Zuzana Říhová Ph.D.
Design Michal Rydval, Nusle(.org)
Tisk Tiskárna Protisk, s. r. o.
ISSN 2694-9598 Registrace MK ČR E 23950
Číslo odevzdáno do tisku 17. 4. 2023
Náklad 400 výtisků

Uviděl osel ležet lyru
na louce.
Přistoupil blíž a nohou
v struny zabrnkal –
zazněly nahlas.
„Věru, je to pěkná věc,
jen škoda,“ řekl osel,
„že hrát neumím.
Kdyby ji našel někdo,
kdo zná víc než já,
božskými písněmi
by sluch všech potěšil.“

Osel a lyra Phaedrovy bajky Přeložil Václav Bahník

9772694959001 07

VŠKK Vysoká škola kreativní komunikace

Na Pankráci 54, 140 00 Praha 4

www.vskk.cz

VYSOKÁ ŠKOLA
KREATIVNÍ
KOMUNIKACE

Na obálce rukopis básně Dominiky
Moravčíkové *Off season*, 2022
Fotografie autorky Ondřej Lipár, 2022